Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP • *www.evangelikuselet.hu* *77. évfolyam, 45. szám* ■ *2012. november 11.* ■ *Szentháromság ünnepe után az utolsó előttit megelőző (ítélet-) vasárnap* Ára: 250 Ft

„Köztudottan istenhívő volt, evangélikus, és ezt soha nem rejtette véka alá. A keresztény erkölcsi értékrendszer szerint élt, miként a családja is generációról generációra.”
Száz éve született Szentágothai János ▶ *5. oldal*

„Minden, ami megszólal a szószéken és az istentiszteleten, ezt közvetíti, ezt érdemes kihallanom belőle.”
„Kegyelem néktek és békesség!” ▶ *2. oldal*

„Ölébe veszi az egérfogaktól kicsipkézett mappát, ujjaival finoman végigsimítja a lapokat, mintha csak leporolná, de valójában simogatja.”
Gazdagok és szegények ▶ *6. oldal*

„Engem azóta csak magyarok segítettek, és álltak mellém döntő helyzetekben önzetlenül.”
Mozambiktól az Oltalomig ▶ *4. oldal*

Ítélet előtt, alatt és után vagyunk! ▶ *2. oldal*
„Két sor között – kinyíl nekünk az Ég” ▶ *7. oldal*
Őszi egyházi „eseménykosár” ▶ *8–10. oldal*
„A sport az egész személyiséget szolgálja” ▶ *12. oldal*

BODA ZSUZSA FELVÉTELE

Reformáció ünnepén a Budapest-Deák téri gyülekezet délelőtti istentiszteletén adta át *Polgár Rózsa* Kossuth-díjas kárpitművész az *Ötszáz éves a reformáció* című gobelinjét az Evangélikus Országos Múzeumnak. A tavaly év végén elkészült műalkotás a budapesti intézmény felújítása után az állandó kiállítás részeként tekinthető majd meg.

Kutat ás

■ Dr. Korányi András

„Mélységes mély a múltnak kútja…” – ezekkel a híressé vált szavakkal kezdi bibliai regényét, a *József és testvéreit Thomas Mann.* Ilyenkor ősszel a reformáció ünnepe vagy *Luther Márton* novemberi születésnapja talán mindnyájunk számára közelebb hozza bibliai és evangélikus örökségünket, eltávozott szeretteinkre emlékezve pedig azt is átéljük, hogy az elmúlt idők egészen személyes sorsunkig, érzelmeinkig, gondolkodásunkig érnek.

Gyerekként aligha van valaki, aki ne ábrándozna a padláson felhalmozott régiségekről, ne ragadná meg a földből kiásott, régi pénzérme, ne csigázná fel a sárguló lapokat rejtő templomi anyakönyv. Hogyan telt el a bejegyzett dátumok között egy-egy élet? Kik forgatták a könyvet a kezükben? Milyen lehetett egykor a békés nyugalom és a mindennapi küszködés, amelyről ezek a tárgyak mesélhetnének?

Aztán múlik velünk is az idő, egyre személyesebben érint a saját „történelmünk” – s a mai ember nehezen békül meg az ezzel járó gondolatokkal mélyebb hit és reménység nélkül. Ahelyett, hogy erőt és bátorságot merítene magának a múltnak kútjából – mint ahogyan példaképekért rajongott serdülő korában –, inkább igyekszik egyre vastagabb rétegekkel betemetni.

Akinek nincs múltja, annak jövője sincs – szokás mondani. Nem kell hozzá nagy filozófusnak lenni, hogy belássuk: a gyökértelen ember gyengén fejlődik, egykönnyen meginog, nem állja a viharokat. Ugyanakkor a megtörtént dolgok, minden körülményeikkel és következményeikkel együtt, gyakran nemcsak szépek lehetnek, hanem igen kellemetlenek is. Az emberiség ősi és mindenkori törekvése, hogy személyes vagy közösségi múltját nagyra törő terveinek dicső nagyképűségéhez kozmetikázza: azaz meghamisítsa a történelmet egyéni vagy csoportos céljai érdekében, lehetőleg a másik, a többiek rovására. Mivel ezt az elmúlt századok és ideológiák mindmáig szükségesnek, de legalábbis elfogadhatónak és hasznosnak tartják, mérhetetlen gyanakvás alakult ki bennünk, hogy van-e egyáltalán egyetlen igaz, tisztességes fejezete is a történetírásnak.

Keressük boldogulásunkat, emberi együttélésünk erkölcsi erőforrásait. Kérdezzük, hogy van-e a gazdasági helyzeten kívül még bármi másnak ereje és igazsága az emberi életben. Kérdezzük, hogy kinek is építkezünk, amikor fiataljaink tömegével hagyják el az országot, maguk mögött hagyva családot és egyházat egyaránt. Kérdezzük, mivel lehetne még visszatérni egy élhető, becsületes mindennapi életformához, amelyben az emberek már csak szavakban hisznek, de egymásban nem találják meg többé ehhez a társat, a felebarátot.

Egyházunk is útját keresi. Elnyűtten vagy fontoskodva vetjük bele magunkat sokszor eldöntendő részletkérdésekbe, s közben nagy ívű tervekről ábrándozunk. De mintha szakadék lenne a mindennapi araszolás és a megfogalmazott, nagy célok között. Ez a különbség valójában bennünk van: becsülettel vagy beletörődéssel a fennmaradásért küszködő gyülekezeteinkben, el nem vállalt és el nem végzett szolgálataink-ban, Pál apostol egykori korinthusi gyülekezetét megszégyenítő pártoskodásainkban. Isten ugyan erős vár, de a mi hitünk erős vára erősen repedezett, olykor meg is roggyant már, mint egy-egy magára maradó templomunk.

Amikor a múltnak kútjából merítünk, valójában hatékony segítséget kapunk ezekben a krízishelyzetekben. Minél többen nyitják fel a Szentírást, kezdenek újra imádkozni, kapcsolódnak be keresőként az Isten-kérdés teológiai megbeszélésébe, tanulják és hasznosítják növekvő lelkesedéssel a gyülekezeti és egyházi közösségépítés gyakorlatát, annál több közösségi erő és evangéliumi találkozási pont telik meg újra élettel ember és ember, ember és Isten között!

Mindenki, aki merít ebből a kútból, mérhetetlenül hasznos dolgot tesz az egyházért, legyen akár lelkész, akár nem lelkész. Októberi és novemberi evangélikus ünnepeink erről az éppen most igazán aktuális reformációról szólnak – akár Luther, akár más reformátorok, akár egyéb gyülekezeti témák kapcsán is.

A múló ünnepi lelkesedésen túl azonban sokkal komolyabban kellene vennünk ennek a most aktuális reformációnak a fontosságát. Anélkül, hogy kezünkbe és szívünkre vennénk újra Isten igéjét, sehova sem jutunk. Anélkül, hogy egyre többen tanulnák újra a gyülekezetekben és az egyházi képzéseken, mindenekelőtt az Evangélikus Hittudományi Egyetemen a legmélyebb értelemben életet érintő teológiát, el sem tudunk indulni.

Szenvedélyes teológiai növekedés nélkül – akár minőségében, akár a teológiát valamilyen szinten tanulók számában – nem fog megmozdulni semmi. Legyen a Biblia és teológia tanulmányozása mindenekfelett megbecsült egyházi tevékenység! – fél évezreddel a lutheri tézisek után ezt újra ki kell mondanunk, és magunkra kell vállalnunk! A múltnak, a reformátori hitnek, a teológiának betemetett kútját újra ki kell tisztítani – mert aki ilyen kutat ás, az érti és éli igazán, hogy mi a teológiai kutatás!

A szerző evangélikus lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense

Tárjuk fel együtt kéréseinket!

■ Prőhle Gergely

Még a nyár elején történt, hogy Rómában hivatalos programom szünetében vendéglátóim felajánlották: megmutatnák azt a helyet, ahol Pál apostol raboskodott. Természetesen igent mondtam az ajánlatra, s el is indultunk a szűk belvárosi utcákon a kis kápolna felé, melynek egy melléképületét tartják úgy számon, mint Pál fogságának helyszínét.

Tudjuk, hogy voltaképp házi őrizetről volt szó, Pál viszonylag szabadon érintkezhetett környezetével, tarthatta a kapcsolatot a külvilággal, folytathatta kiterjedt levelezését. S bár a nagy, fehérre meszelt helyiség nem áraszt különösebben ódon hangulatot, az ember mégis megilletődötten száll magába néhány percre, s próbálja átérezni a fogva tartott apostol helyzetét.

Pál tragikus sorsát ismerjük. Az apostol nagy realitásérzékkel nyilván idejében felismerte helyzete kilátástalanságát. S mégis: ebben a helyzetben megszületett a *Filippiekhez írott levél,* a maga gondoskodásával, bizakodásával, végtelen szeretetével. És persze gyakorlatiasságával, hiszen Pál – szokásától eltérően – a filippiektől elfogadta az adományokat, meg is köszönte, sőt remélte, hogy azok kamatoznak majd az ő javukra.

Ez utóbbival kapcsolatban nem lehet kétségünk. Pál nem véletlenül zárta a szívébe Európa első gyülekezetét a macedóniai Filippiben. A csodálatos megtérések nyomán erősödő gyülekezetben voltak ugyan belső perpatvarok, mégis rövid időn belül a szervezettség és a lelki gazdagság rengeteg bizonyságát adták. Ezt tükrözi az apostol levelének szeretetteljes hangulata is.

Ezért örültem meg nagyon, amikor felfedeztem, hogy a felügyelők országos konferenciájának szombati napjára az *Útmutatóban* kijelölt ige a *Filippiekhez írott levélből* való. *„Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt”* (Fil 4,6) – írja az apostol. Ezt kapta útravalóul az első európai gyülekezet, s ezt kapjuk útmutatásul mi is, mai evangélikusok itt, a Kárpát-medencében. De vajon hogy cseng ez a biztatás kétezer év elteltével? Tudunk-e nem aggódni az európai kereszténység s benne a magyar evangélikusság állapota láttán?

A felügyelők országos találkozójára idén különleges, csak hatévente ismétlődő helyzetben kerül sor. A tisztújítás lezajlott, egy kivételével minden szinten megválasztottuk világi vezetőinket. Az egyetlen kivétel az országos felügyelő, akinek személyéről e hó végén dönt a zsinat. Ezért tartottam fontosnak, hogy meghívjam a találkozóra *Frenyó V. László* pestújhelyi presbitert, állatorvos-professzort is, aki több megyében kapott jelölést a tisztségre.

Aggodalommal nyilván nem lehet sem készülni a választásra, sem elkezdeni a szolgálatot, az viszont elengedhetetlen, hogy tudjuk, milyen kéréseket is viszünk Isten színe elé, s milyen ügyekben vannak gyakorlati feladataink az egyház életével kapcsolatban. Ezért gondoltam arra, hogy érdemes munkaáganként áttekinteni egyházunk helyzetét. Az országos iroda szakemberei, a zsinati bizottságok képviselői, néhány intézményünk vezetője és az egyházi sajtó felelősei lesznek segítségünkre abban, hogy képet kapjunk egyházunk intézményi állapotáról. Persze legalább ilyen fontos, hogy a lelkiállapotunkról is minél több szó essék. Püspökeink ezúttal is vállalták az igehirdetés szolgálatát.

Az sem mindegy persze, hogy milyen külső körülmények között végezhetjük egyházi szolgálatunkat, mire számíthatunk az egyház és az állam együttműködésének terén, hogyan alakul az egyházfinanszírozás kérdése, s egyáltalán: hogy is értsük pontosan, amikor a kormányfő nemrégiben arról beszélt például, hogy „a szívünket is fel kell emelnünk”. Éppen ezért szombat délutánra meghívtam körünkbe *Balog Zoltán* minisztert, református lelkészt, akivel nem manapság kezdjük a közös gondolkodást, hiszen már több esetben volt a vendégünk, beszélgetőtársunk az elmúlt tíz-tizenöt évben.

Oly sokszor találkoztam korábban azzal a véleménnyel, hogy voltaképp a politikai körülmények gátolják az egyház megújulását. Most a helyzet kedvezőnek tűnik, de mintha „a vitorlák kifeszítése” mégsem lenne zökkenőmentes. Tanulságos lehet tehát egy olyan kormánytaggal megosztani – aggodalmunk helyett – imádságunk némely tárgyát, aki protestáns testvérünk, gyakorló teológus is egyben.

Ám akik már voltak felügyelői találkozón, azok tudják, hogy az igazán lényeges eszmecserék mindig vacsora után kezdődnek. Amikor a révfülöpi vendégszeretetet túllicitálva előkerülnek az otthonról hozott csemegék; roppan a milotai dió, pohárba kerül a hegy leve, fogynak a sütemények. S ez az a hangulat, amikor a testvéri beszélgetések a *Filippiekhez írott levélhez* hasonlatosan gondoskodó, bizakodó, szeretetteljes hangnemben zajlanak, amikor az indulatainkat sem rejtjük véka alá, és amikor sok gyakorlati gondot is megbeszélhetünk.

Nem aggodalmaskodni készülünk tehát, hanem cselekedni és imádkozni, hogy Pál apostol szemébe tudjunk nézni: az első európai gyülekezet után mi is, mai magyar evangélikusok. Szeretettel várjuk minden felügyelő testvérünket Révfülöpre november 23-án!

A szerző egyházunk országos felügyelője

Oratio œcumenica

Szerető mennyei Atyánk! Hálás szívvel mondunk köszönetet, hogy életünkben gondot viselsz rólunk. Végtelen szereteted arra is kiterjed, hogy figyelmeztess és ints: neked tetsző módon éljük földi életünket, mert azt szeretnéd, hogy mi is megláthassuk a mennyek országát.

Az ítélet vasárnapján arra kérünk, adj erőt szembenéznünk bűneinkkel. Tudjuk, azon a bizonyos napon egyikünk sem kerülheti majd el kivetett kerítőhálódat. Irgalmadnak köszönhetjük, hogy nem tudjuk ennek idejét, épp ezért adj kitartó hitet, hogy ne érjen minket készületlenül.

Add, hogy a megannyi kísértés közepette is mindig meghalljuk hívó szavad, és figyeljünk bölcs tanácsaidra. Szentlelked erejével segíts, hogy a kerítőháló kiürítésekor angyalaid a jók közé válogassanak, és ne hitványként a szemétre dobjanak. Szent Fiad véréért reménykedünk kegyelmedben.

Addig is adj nyitott szemet, hogy meglássuk a szenvedőket, nyitott szívet, hogy segítsünk a bajbajutottakon, és tárt karokat, hogy átöleljük a magányosokat, a gyászolókat, a vigaszra szorulókat.

Ne engedd, hogy káromló szó hagyja el szánkat. Ne engedd, hogy gyáván hallgassunk, amikor szent nevedet káromolják. Engedd, hogy minél több ember előtt tegyünk bizonyságot nagyságodról, bűnbocsátó kegyelmedről, végtelen szeretetedről.

Legyen gondod a betegekre, segítsd az árvákat, özvegyeket, és te legyél az örülőkkel.

Irgalmadat áraszd ki egyházunkra is. Ránk bíztad a békéltetés szolgálatát, és mi olyan sokszor vitát szítunk. Feladatul adtad az örömhír terjesztését, ám helyette csak panaszkodunk. Megparancsoltad, hogy egymás szolgái legyünk, mi viszont földi pozíciókért marakodunk. Figyelmeztettél, hogy a mennyben gyűjtsünk kincseket, a mi gondolataink legtöbbször pedig csak a pénz körül forognak. Tarts elénk tükröt, hogy megláthassuk, miben kell megváltoznunk.

Adj bölcsességet, szerénységet, igazi tanítványi alázatot, hogy méltók legyünk kegyelmedre. Fiadért, a mi megváltó Krisztusunkért kérünk, hallgass meg minket. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„A hatalmas Bíró, aki minden halottat feltámaszt, s az ördögöt megítéli, testvérünk s pártfogónk lesz. Minő boldogság lesz az, ha majd barátainak, testvéreinek nevez, adományait és a Szentlelket meglátja rajtunk. A halottak is örvendenek. A természetnek ugyan meg kell rettennie ekkora isteni felség előtt, de a lélek örömmel tekint rá. Aki ezt a vigasztalást meg nem nyeri, azt az ördög fogja gyötörni. Ehhez tartsa hát ki-ki magát. Senki sem rejtőzhetik el. Elő kell jönnie a tenger mélyéből is, a föld alól is, a pokol fenekéről is mindenkinek. Krisztus a Bíró; ama napon mindenki eléje áll!"

▶ *Luther Márton:*
Jer, örvendjünk keresztyének!
(Szabó József fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN AZ UTOLSÓ ELŐTTIT MEGELŐZŐ (ÍTÉLET-) VASÁRNAP – MT 13,47–50

Ítélet előtt, alatt és után vagyunk!

A VASÁRNAP IGÉJE

Ítélet vasárnapja van. Talán afféle „nemszeretem vasárnap". Jobban kedveljük, ha Isten valami szívet melengetőt, lelket simogatót mond. Milyen jó, hogy az egyházi év segít, hogy ne „mazsolázzuk ki" a Szentírást, és ne csak a „barátságos" igéket olvassuk, hallgassuk, prédikáljuk.

Márton-nap van. Kedves népszokások sora kíséri ezt a napot. Érdemes azonban azokra a Mártonokra figyelnünk, akik Isten eszközeiként a szeretet cselekedetében *(Tours-i Szent Márton)* vagy éppen az evangélium újrafelfedezésével *(Luther Márton)* szolgáltak, s a rajtuk keresztül áradó áldást ma is érezzük. Mindkettőjük személye és szolgálata összefügg mai igénkkel, az ítélet helyes, krisztusi értelmezésével.

Sokszor félreértettük, félremagyaráztuk Jézusnak az ítéletről szóló szavait: ne ítélj, hogy ne ítéltess! Ezért töröltük a szótárunkból az ítélet fogalmát, s egyáltalán nem beszélünk ítéletről. Ha mi nem ítélhetünk, akkor minket sem ítélhetnek. Sem emberek, sem az Isten. Mindenki foglalkozzon magával. Pedig szinte népi társasjátékká vált, hogy másokról véleményt mondunk, nemegyszer ítélgetve, beskatulyázva a másikat ilyen vagy olyan embernek… A 21. század emberének, a „ma érezd magad jól korszak" (wellness-világ) polgárának amúgy sem illik a gondolkodásába a végelszámolás képe – netán félelmetes volta. S míg voltak korok, amikor központi, a mindennapokat is átjáró téma volt az ítélet, az ítélet napja, a végső számadás (lásd énekeskönyvünk 495. énekét: *Ama nap a harag napja…*), ma ezt mintha levettük volna a napirendről.

Az ítélet vasárnapján az egyház népe nem kerülheti ki a tényeket. Van ítélet, lesz ítélet, s még nekem sincs haladékot vagy kibúvót biztosító protekcióm. Mindannyiunknak meg kell jelennie az Isten ítélőszéke előtt. Ezt az ige világosan bejelenti. Bár azt is elmondja, hogy az Atya az ítéletet Krisztusnak adta át (Jn 5,22). Ennek nyomán pontosítja és konkretizálja Pál apostol a bejelentést: *„…mindannyiunknak meg kell jelennünk a Krisztus ítélőszéke előtt…"* (2Kor 5,10). S ez a mindent meghatározó kiegészítés már maga az evangélium. Még az ítéletben is Istennek Krisztusban megjelent, emberré lett szeretetével találkozunk. Ez nem lágyítja a tényt, de kilátástalan helyzetünket reménytelivé teszi.

Aki „eljön ítélni élőket és holtakat", az a Jézus szólal meg ma közöttünk, és gondolkodtat el (sőt át akar formálni) a kerítőhálóról szóló példázattal. Fontos, hogy az ítélet elválaszthatatlan Jézus személyétől és az Isten országától, amelynek elközeledtét (Lk 21,31), megjelenését (Mt 12,28), köztünk való valóságát (Lk 17,21) ő maga jelentette be. Nem a Jézus nélküli világ rendjéről van hát szó igénkben, hanem arról a valóságról, amely éppen azt mutatja: az Isten közelében helyükre kerülnek a dolgok, rendeződnek az életek, jó irányba állnak a folyamatok.

A világ rendjét ismerjük: kemény, farkastörvényekre épülő, önigazságokat igazolgató, kegyetlen világ. Aki talpon marad, az élhet, aki elesik, azt eltiporják. Aki bűnt követ el, azt a bosszú várja, aki hibázik, azt keményen megbüntetik. Aki gyenge, azt lenyomják, aki nem elég erős, azt mindig visszasorolják. Sőt sokszor nem is annak alapján mondanak ítéletet, hogy mit teljesítettünk, hanem „orcára" megy az ítélet: tetszik, nem tetszik a másik, s aki nem teszik, annak nincs sok esélye…

A jók és rosszak szétválasztásának gyakorlata magában hordozza azt a félelmet, hogy egyszer csak megváltozik a minket körülvevő környezet, megfordul az értékrend. Az, ami addig jó volt, büntetendő lesz, s amit rossznak tartottak, az válik jóvá, dicsérendővé. Ilyen fordulatot egy párszor már átéltünk a történelemben: hol talpra, hol a feje tetejére állt a világ értékrendje – egymást váltogatva.

Ebben a könyörtelen világban pedig előbb-utóbb mindenkire sor kerül. Az elsőkből utolsók lesznek, az utolsókból elsők, majd fordítva. Liftben éljük az életünket: hol fent, hol lent. S ami még rosszabb, az utolsó ítéletet a „kaszás" mondja ki: ott pedig nincs kivétel. A halálos ítéletet kimondja, és végre is hajtja.

Isten országában más a rend. Aki Isten erőterében, Krisztus közelségében van, az egy másik renddel számolhat. Isten országában nincs előválogatás, mint a tehetségkutató showműsorokban. Mindenkinek egyenlő az esélye: mindenki lehet Isten gyermeke, mindenkit hazavár az atyai ház. Mindenki élhet és visszaélhet Isten jóságával. Mindenkinek van esélye a tiszta lappal való kezdésre. Mindenkinek felkínálják a jó irányba való váltóállítást.

Jézus példázatának három képét vegyük szemügyre:

Jézus arról beszél, hogy a nagy háló *„mindenféle halat összegyűjt"* (47. v.). Bár ez a világ ismételten a másságról és annak elfogadásáról beszél, mi titkon azt mondjuk: mindenki gondolkodjon, éljen, cselekedjen úgy, ahogy mi helyesnek tartjuk. Isten nagy hálójában nem a másság, hanem a sokféleség jellemző. S amíg a világ tengerében – néha hullámai közt, néha csendes tükre alatt – úszunk, éljük az életünket, nem különülhetünk el. A sokféle halat egyformán fogja be a háló. Ez nem csak a világ és az egyház egymásmellettiségében van így, hanem az egyházon belül is. Sokféle, nagyon sokféle hal van… S végképp nem a hal, hanem a Halász mondja meg, milyen a háló és hogy működik.

Más képpel élve: Isten népe nem vonulhat ki a világból (itt ez lenne a háló), hanem mindenféle emberekkel együtt töltve életünk idejét, kell készülnünk a végső, nagy találkozásra, az elszámolásra, az ítéletre és Krisztusban reménykedve a kegyelemhirdetésre.

A második gondolat Jézus példázatából: *„amikor megtelik"* (48. v.). Nem olvasunk pontos meghatározást, konkrét paramétereket: eddig vagy addig, ekkor vagy akkor. Amikor megtelik. Nem tudjuk, mikor. Ahogy nem tudjuk azt sem, milyen nagy a háló. Ez Isten szuverén döntése. Beleszólnunk nem lehet. Mi magunkra nézve – de ez a hit vágya – kérjük naponta: *„Jöjjön el a te országod…"* Vagy ahogy az ősi liturgikus imádság az úrvacsoránál fogalmazza: múljék el a világ, jöjjön el a kegyelem. Isten majd jókor, jó időben, pont az alkalmas pillanatban, amikor úgy látja, hogy megtelt a háló, szól, hogy most. Most ki lehet vontatni a hálót. Ezt az időt sürgetni csak az Istenben bízó könyörgés meri, hátráltatni pedig csak az Isten türelme tudja. Ő ugyanis azt akarja, hogy minden ember megtérjen és éljen (1Tim 2,4).

„Eljönnek az angyalok, és kiválogatják a gonoszokat az igazak közül" – ez Jézus példázatának harmadik olyan mondata, amelyet jól meg kell gondolnunk. A nagy, a leírhatatlan titok, amely ránk vár. A válogatás. Isten megbízottai elkezdik, s elvégzik a válogatást. De hogy mi a válogatás alapja, azt itt nem olvassuk.

Az ige azonban reménységet ébreszt Isten gyermekeiben. Nem olcsó, könnyelmű illúziót, amely ma fájdalomcsillapítóként működik, azon a napon azonban keserű csalódást hoz. Mi abban a Krisztusban reménykedünk, aki a kereszten magára vállalta az ítéletet. A halálos ítéletet őrajta már végrehajtották. Ezt az eszünkkel, az emberi igazságérzetünkkel és -gyakorlatunkkal elfogadni nem tudjuk, csak a hit ragadhatja meg. S a nagy kérdés most is az, hogy *„hiszed-é ezt"*.

Ha hiszed, akkor tudod a nagy hármast, ami csak együtt érvényes: ítélet alatt, ítélet előtt, ítélet után vagyunk.

■ Dr. Hafenscher Károly (ifj.)

Imádkozzunk! „Ó, Jézus, ama nagy napon / Te védj meg szent kezeddel, / Ítéletem reád hagyom, / A büntetést engedd el! / Igédben nem kételkedem, / Írd élet könyvébe nevem, / Vígy teljességre, ámen." (EÉ 502,5)

„Kegyelem néktek és békesség!"

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

A köszöntéseknek nem szoktunk nagy jelentőséget tulajdonítani. Van, aki sokallja is a különböző üdvözléseket a liturgiában. Sokáig számomra is kötelező tiszteletkört jelentett a szószéki szolgálat elején felhangzó apostoli köszöntés.

A változás akkor kezdődött, amikor teológuséveim alatt az egyik oktatónk figyelmeztetett minket, hogy igehirdetőként az apostoli üdvözletet és az áldást ne többes szám első személyben *(„Áldjon meg minket…", „Kegyelem nékünk…")* mondjuk. Ugyan ennek a ragozásnak a hátterében alázat is állhat – a közösség tagjának tudom magam, nem akarom mindenáron „megmondani a tutit". Viszont – hangzott az intés – a lelkésznek ebben a helyzetben vállalnia kell az isteni üzenet meghirdetőjének szerepét.

Mindez eddig még száraz formai kérdésnek is tűnhetne. De az én fülemben elültette a bogarat: tehát a szószéki szolgálatot kezdő mondatban többről van szó, mint jókívánságról vagy köszöntésről. Ez nem csupán kegyes óhaj arról, hogy mi valósuljon meg közöttünk. Ennek nyomán egyre inkább kezdtem felismerni, hogy az apostoli köszöntés nem töltelékszöveg, hanem páratlan esemény, a lényeg meghirdetése. Itt hat az isteni ige teremtő ereje. Hiszen erre van szükségünk! Kegyelemre és békességre. Ez a legfontosabb. És ennek a forrása Isten, a mi Atyánk, Jézus Krisztuson keresztül.

Kezdtem úgy tekinteni erre a mondatra – amely Pál apostol mindegyik újszövetségi levelének az elején megtalálható –, mint az igeszolgálat és az istentisztelet kulcsára. Minden, ami megszólal a szószéken és az istentiszteleten, ezt közvetíti, ezt érdemes kihallanom belőle. Az isteni, jézusi kegyelmet és békességet. Sokszor feltesszük a kérdést, hogy mire jó az istentisztelet. Erre. Ezt adja.

Szokásommá vált, hogy a templompadban egyes sűrű, eseményszerű mondatoknál (például a feloldozásnál és az áldásnál) igyekszem teljesen a szolgálattevő lelkészre összpontosítani a figyelmemet. Talán mulatságosan hat, de ha ilyenkor néhányan pont előttem állnak, egy kicsit oldalra is dőlök, hogy minél jobban lássam a liturgus tekintetét, felemelt kezét, minél jobban halljam a szavakat, minél jobban befogadjam, minél erősebben átéljem, hogy mindezt most én kapom. Amióta megnyílt előttem valami az apostoli köszöntés gazdagságából, azóta ennek az elhangzására is igyekszem lehetőleg minden mást kizárva koncentrálni. Hogy minél jobban átjárja a lelkemet, hogy ahol Isten igéje hangzik, ott igenis valóság a kegyelem és a békesség.

Nagy felelősségnek és páratlan kiváltságnak tartom, hogy néhány éve lelkészként szolgálhatok. Az apostoli felelősséggel és kiváltsággal számomra szorosan összefonódott ez a páli mondat. Ezért mindig nagy megrendültséggel mondom ki. Talán a legalább az utolsó szószéklépcsőig tartó drukk is oldódik benne. Úgy érzem, ezzel összefoglalom, hogy minek a közvetítőjeként szólalok meg.

Minderre mintegy ráadásként ért két évvel ezelőtt *Csepregi Zoltán* professzor egyik kutatásának eredménye. Eszerint a reformátorok írásaiban jelmondattá és hitvallássá vált az apostoli köszöntés. Ennek használata alapján egészen pontosan el lehet különíteni, hogy egy-egy levél szerzője óhitű vagy az evangéliumi mozgalom tagja volt-e. Mindennek gyökere pedig *Luther Márton* életének ahhoz a szakaszához vezet vissza, amikor az ellene indult eljárás során 1521-ben a wormsi birodalmi gyűlés előtt kellett megjelennie. Ekkor a császári tekintéllyel szemben az apostoli üdvözletből merített erőt. 1522-ben pedig, amikor a védett környezetből, Wartburgból az élő célpont kockázatát vállalva a forrongó Wittenbergbe indult, döntő kérdéssé vált számára, hogy honnan várja a védelmet: a kegyelmet és a békességet.

Meg is üzente az őt addig hatékonyan védelmező *Bölcs Frigyesnek: „Ezeket azért írom, hogy Fejedelmi Kegyelmességtek megtudja, hogy Wittenbergbe sokkal magasabb védelem alatt megyek, mint a fejedelemé. Nem is gondolok arra, hogy Fejedelmi Kegyelmességtektől védelmet kérjek. […] S ehhez, ha azt tudnám, hogy Fejedelmi Kegyelmességtek engem megvédhet, vagy akar védeni, úgy inkább nem megyek. Ebben a dologban nem szabad és nem lehet, hogy a kard adjon tanácsot vagy segítséget. Itt egyedül Istennek kell cselekednie, minden emberi aggódás és hozzátétel nélkül."*

Csak Istentől, Jézus Krisztuson keresztül várni kegyelmet és békességet, abban viszont szilárdan bízni, hogy tőle érkezik – ez apostoli és reformátori örökség, megannyi körülménytől és hatalomtól függetlenné tehet.

Talán egy kicsit sovány kifejezés is pusztán köszöntésnek nevezni az apostoli üdvözletet – számomra hatalmas ajándék közvetítője újra és újra.

■ Tóth Károly István

Ismét Nógrádban

Gombor Krisztián kétbodonyi beiktatása

Nem ismeretlen terepre jött *Gombor Krisztián,* amikor november 4-én beiktatta őt kétbodonyi lelkészi hivatalába a Nógrádi Egyházmegye esperese, *Szabó András.* Hatodéves teológushallgatóként ugyanis a szintén Nógrád megyei Vanyarcon töltötte gyakorlati évét, és ez idő alatt megismerte az egész megyét, sok helyen szolgált is. Az ünnepi istentiszteleten *Fabiny Tamás* püspök hirdette Isten igéjét.

SZABÓ ANDRÁS FELVÉTELE

A lelkészi szolgálatba való kibocsátást megelőző gyakorlati év nemcsak a szakmai tapasztalatszerzés időszaka volt: Isten ajándékaként Gombor Krisztián ezalatt lelt rá leendő hitvestársára. Feleségével, *Nándori Renátával* azóta egy fiúgyermek boldog szülei is.

A kétbodonyi lelkészi szolgálat akár egyfajta visszatérésként is felfogható a „forrásvidékhez”.

Fabiny Tamás püspök a *Filippi levél* első fejezete alapján személyes hangvételű igehirdetésben szólt a lelkészhez és a gyülekezethez. Egymásra bízta őket, mint akik Isten színe előtt felelősek egymásért. A börtönben raboskodó Pál nem önmaga miatt aggódott, hanem a gyülekezetet hordozta szívében. Az Istenről szóló, embereknek való beszéd mellett legalább olyan fontos az emberekről való beszéd az Istennek, azaz az imádság – hangsúlyozta az egyházkerület lelkészi vezetője, bátorítva a beiktatott lelkészt, hogy keresztnevéhez méltóan legyen valóban a krisztusi örömhír hordozója.

Gombor Krisztián lelkész igehirdetésében személyes hitvallásként szólt az iktatásra invitáló meghívón is szereplő igéről, amely gyermekkora óta kíséri, s melyet egykori lelkészétől, *Szekeres Elemértől,* Csurgó és Porrogszentkirály lelkipásztorától kapott: *„Az igazsághoz ragaszkodva növekedjünk fel szeretetben mindenestől őhozzá, aki a fej, a Krisztus.”* (Ef 4,15) Kifejezte abbéli reményét, hogy a gyülekezet az ő szolgálatával az élet és a krisztusi növekedés valóságos jeleit fogja mutatni, hiszen ami él, az növekszik.

A családias légkörű ünnepi közgyűlésen a jókívánságok és az igei bátorítás szavai hangzottak el *Gabnai Sándor* soproni esperes, *Kollár Zsolt* szarvas-újtemplomi – volt nógrádi–kétbodonyi – lelkész, *Fábri György* kerületi felügyelő, *Koncz István* egyházmegyei felügyelő, *Deme Károly* lelkészi munkaközösségi vezető, Szabó András esperes és *Sikter János* porrogszentkirályi lelkész részéről. *Termann Nikolett* gyülekezeti felügyelő őszintén szólt arról, hogy Kétbodonyban a lelkészkérdés létkérdés, a gyülekezet jövője és megmaradása a tét. A falu és a gyülekezet kórusának egyik éneke válasz lehet minden aggodalomra: „Ó, mily boldog ember, ki csak az Úrnak él, / az ő kezét fogva semmitől se fél…”

■ Sz. A.

Emlékezés a száz éve született Kiss Jánosra

Emlékezésre és hálaadásra szólt a meghívó a fóti Mandák-otthonba. Azok a nagyon különböző korú és személyiségű emberek, akik november 3-án az Evangélikus Kántorképző Intézetben összegyülekeztek, egyvalamiben biztosan egyeznek: mindannyiuk életében meghatározó volt egy nyíregyházi gyökerű tanító, aki fél évszázadon keresztül e falak között szolgált.

Ezen a délutánon minden résztvevő csodát élhetett át: sikerült életre kelteni *Kiss János* személyét, lelkületét, szellemiségét. János bácsi kedves énekeinek együtt éneklése, a visszaemlékezők gondolatmorzsái mind ezt segítették elő.

Bence Gábor igazgató távollétében a házigazda tisztét *ifj. dr. Hafenscher Károly* töltötte be, aki hosszú időn át szintén Fót meghatározó személyisége volt. Kiss János életútját *D. Keveházi László* nyugalmazott lelkész, egyháztörténész tekintette át, aki pilisi szolgálati ideje alatt maga is gyakran látogatta a kántorképzőt. A Zákeus Médiacentrum vezetője, *Győri János Sámuel* jóvoltából egy filmrészletben maga János bácsi is megszólalt.

Az alkalom áhítatát *Győri Gábor* esperes tartotta. Alapigeként nem is lehetett volna alkalmasabb textust választani, mint amit az *Útmutató* kínált: *„Növekedjetek a kegyelemben és a mi Urunk, üdvözítő Jézus Krisztusunk ismeretében.”* (2Pt 3,18a) Az ünnepet keretező énekekben a kántori szolgálatot *Gálos Miklós* látta el. A fontos háttérmunkát *Sohan László* gondnok és *Pócs Miklós* titkár végezte.

Örömteli, hogy – a visszaemlékezések sorában elsőként – sikerült szóra bírni *Bohus Imrét,* aki fóti lelkészként három évtizeden keresztül volt Kiss János közeli munkatársa. *Milán Gábor* gyerekként mint tanfolyamhallgató, később mint gondnok kötődött szorosan Fóthoz. *Keveházi Márta* a megtérésének élményét osztotta meg a hallgatósággal. *Ifj. Zászkaliczky Pál* visszaemlékezésében Kiss János mint klasszikus tanító jelent meg.

Végül az emléktáblánál – emlékezve arra, hogy János bácsi MTK-drukker volt – a koszorúra egy kék-fehér szalag is került…

Hatalmas ajándék és lehetőség, hogy Fót szellemisége tovább élhet! Ezt vallja az alkalomról tudósító szervező:

■ Ecsedi Zsuzsa

Toleranciáról Kelenföldön

A kelenföldi evangélikus gyülekezet őszi előadás-sorozatának központi témája idén a tolerancia. Ebbe a sorba illeszkedett bele november 3-án *Adorjáni Dezső Zoltán* püspök *Tolerancia Erdélyben – aktualitások és kihívások* című, vetített képes referátuma.

A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház lelkészi vezetője előadásának első felében gazdag történeti áttekintést nyújtott Erdély vallási képéről egészen a reformáció korától kezdődően. Arra is kereste a választ, hogy az évszázadok során vajon milyen okok állhattak a területre jellemző, viszonylag nagyfokú vallási tolerancia hátterében.

Az est második felében a püspök fotók segítségével mutatta be egyházát, a három egyházmegye néhány templomát, miközben szót ejtett a gondokról is, amelyekkel a gyülekezeteknek meg kell birkózniuk. A szeretetvendégséggel összekötött alkalmon *dr. Blázy Árpádné* kelenföldi lelkész tartott áhítatot.

■ Prőhle Péter *felvétele*

Iskolajárás

Beszélgetés Gáncs Péterrel, a Déli Egyházkerület püspökével

ÉGTÁJOLÓ

– Püspök úr szolgálati naplójában a megszokott gyülekezeti vizitációk mellett egyre gyakrabban tűnnek fel az iskolalátogatások. Mi ennek az oka?

– Amint köztudomású, szeptembertől számos iskolával gyarapodtunk. A felejthetetlenül szép tanévnyitó ünnepeket követően fontos, hogy a hétköznapokban is figyelemmel kísérjük az egyházunk által most átvett oktatási intézmények indulásával kapcsolatos gondokat és örömöket.

– Ezekben az oktatási intézményekben iskolalelkészek léptek szolgálatba. Mennyiben tekinthető „evangélikus gyülekezetnek” egy-egy iskolánk vagy óvodánk?

– Az egyházi iskola felekezetileg sokszínű oktatási, illetve nevelési intézmény, amelynek sajátos szervezeti és működési rendje van, sok tekintetben az állami törvények által meghatározva. Az evangélikus gyülekezet ugyanakkor különböző nemzedékekből formálódó, felekezetileg homogén közösség, amelynek jó rendjét az egyházi törvények szabják meg. Ebből következően iskolalelkészeinknek egy igen sajátos missziói terepen kell megtalálniuk speciális küldetésüket. Munkájuk csak néhány ponton hasonlítható a gyülekezeti lelkészi szolgálathoz.

Tanulságos volt számomra, hogy az október 11–14. között tartott bajor–magyar testvérkapcsolati ünnep keretében a nürnbergi Wilhelm Löhe Iskolában részt vehettem a bajor egyház iskolai lelkigondozói szolgálatát bemutató szekció munkájában. Ebből kitűnt, hogy ők a lelkigondozást látják a legfontosabb feladatnak az egyházi iskolákban. Nálunk viszont az iskolalelkészek munkájában a hitoktatás, valamint az áhítatok tartása és az úgynevezett csendesnapok szervezése kap hangsúlyt. Ezen a területen is érdemes lenne kiépíteni az intenzívebb partneri együttműködést a két egyház között.

– Milyen tapasztalatokat szerzett a hétköznapi iskolalátogatások során?

– Akárcsak gyülekezeteink, oktatási intézményeink is sokszínűek, nincs két egyforma, ezért nem lehetnek sablonosak a velük kapcsolatos elvárások és módszerek. Minden iskolánknak megvan a maga sajátos története és útja. Nem szeretném őket „kiprédikálni”, inkább csak név nélkül idézem föl néhány friss élményemet.

Van olyan új intézményünk, ahová már a tanévnyitó előtti tanári értekezletre el tudtam látogatni. Nem kis meglepetésemre az *Erős vár a mi Istenünk* énekkel és Luther-rózsával hímzett könyvborítóval fogadtak, pedig erős kisebbségben vannak az evangélikusok a tantestületben… Az őszinte beszélgetés során megfogalmazódott, hogy alapjában örülnek a fenntartóváltásnak, nyitottak az egyházi értékekre, de türelmet kérnek, mert sok minden még idegen számukra.

Valóban nagyon fontos a kölcsönös türelem. Nekünk, egyházi fenntartóknak is alaposan meg kell ismernünk és tanulnunk az egyes iskolák belső működésének, működtetésének rendjét, mint ahogyan a távolabbról érkező pedagógusoknak is időre van szükségük, hogy megértsék az egyház sajátos nyelvezetét és küldetését. Bármiféle „szent türelmetlenség” komoly károkat okozhat a ránk bízott fiatalok és nevelőik lelkében, a most formálódó közösség kialakítandó egészséges, jó légkörében. Új értékeket, ízt, zamatot, „sót” akarunk vinni az átvett intézmények életébe, de ha „túlsózzuk” az ételt, ehetetlenné tesszük.

– A diákokkal is találkozhatott már a hétköznapokban?

– Egyik gimnáziumunk első csendesnapjára kaptunk meghívást, melynek témája a sokszínűség volt. Zárásként, egy Tamás-mise keretében, a Luther-rózsa színeinek, egyes részeinek üzenetét szólaltattuk meg olyan módon, hogy az iskolában hitoktatást végző minden felekezet lelkésze két-két percet kapott. Felemelő ökumenikus élmény volt együtt szolgálni a katolikus, református, baptista és pünkösdista testvérekkel. Átélhettük a Zinzendorf-éneksor megvalósulásának csodáját: „Ő a fény, mi színei…”

A csöppet sem szakrális jellegű tornaterem néhány percre templommá szentelődött. Az interaktív istentisztelet végén a hatszáz főnyi diákseregből sokan álltak sorba a lelkészeknél, hogy személyes áldásban részesüljenek, és megkapják a Luther-rózsa pecsétjét.

– A többi iskolánkban is ilyen felhőtlen az ökumenikus együtt munkálkodás?

– Mint mindent, ezt is tanulni, tanulnunk kell. Nagyon sok áll a helyi lelkész kollégák közötti személyes kapcsolatokon. A felekezeti iskola lehet újabb ökumenikus kapocs, de válhat feszültségforrássá is.

Jártam olyan evangélikus iskolában is, ahol az egyik testvéregyház lelkészének komoly fenntartásai vannak a tekintetben, hogy „szabad-e” kötelező templomi áhítattal kezdeni a hetet, és egyáltalában mit keresünk egymás templomaiban. Ezen a területen is türelemre és közös tanulásra, egymás jobb megismerésére és megértésére van szükségünk. Az iskolában mindannyiunknak újra fel kell fedeznünk legnagyobb méltóságunkat: Jézus tanítványai lehetünk, akik együtt tanulhatunk közös Mesterünktől és Urunktól.

– Elkísérik-e munkatársai az iskolalátogatásokra?

– Természetesen sohasem vizitálok egyedül. Elnöktársam, helyettesem, illetve az országos iroda egy-egy oktatási szakembere szokott elkísérni. Itt is fontos a csapatmunka, hiszen több szem többet lát… Püspöki szolgálatomban örömteli gazdagodást hozott ez a jóízű összjáték, amely kezd kialakulni az oktatási és nevelési munka területén is.

■ EÉ

Gáncs Péter püspök
Déli Egyházkerület

Új ravatalozó Bócsán

Két emberöltővel ezelőtt még háztól temettek. Aztán ahogy ebben a kis, Bács-Kiskun megyei községben is felgyorsult az élet, a temetőben ravatalozó épült *dr. Dérer József* orvos ösztönzésére. Ennek már több évtizede. Azóta Bócsa épült-szépült, és e téren is egyre erősebb lett az igény a modernizációra. Ehhez kaptak segítséget az *Új Magyarország vidékfejlesztési programtól.*

November 2-án, halottak napján ravatalozót avattak a község temetőjében. Mivel a lakosság többsége római katolikus, így az ünnepség az ő templomukban vette kezdetét, ahol *dr. Bábel Balázs* kalocsa–kecskeméti érsek mondott misét.

A SZERZŐ FELVÉTELE

„Az ember attól ember, hogy megadja a végtisztességet halottainak” – hangzott a kulcsmondat. Szó esett még a virtualitás lélekromboló voltáról: arról, hogy ma már minden az interneten keresztül történik, lelkileg sokkal egészségtelenebb környezetben, míg korábban mindennel szembesültek a gyerekek otthon: a születéssel és a halállal egyaránt.

Az ünnepség a ravatalozónál folytatódott. A közel 180 négyzetméteres épület a réginek a felújítása és kibővítése nyomán született. Az összköltség nettó 25 millió forint volt, melyből a község önereje csupán nettó 5 millió forintot tett ki.

Az épület mellé urnafal készült, valamint megújult a temető kerítése is. Az avatáson, illetve szentelésen az összes bócsai gyülekezet lelkésze megjelent.

Az evangélikusság részéről *Káposzta Lajos* nyugalmazott esperes-lelkész tartott rövid beszédet, aki évtizedeken át gondozta a község néhány tucatnyi evangélikusságát. *Assisi Szent Ferencet* idézve a lehetetlennek tűnő vállalások megvalósulását emelte ki. Azt, hogy nem mindig lehetséges minden szükséges dolgot elvégezni, mégis meg kell kísérelni, amit csak lehet.

Szőke Tóth Mihály polgármester a munkálatokat végző mesterembereknek mondott köszönetet. „Boldog az az ember, aki a közösségért alkothat” – és tegyük hozzá: legyen boldog az a közösség, amely most ismét gazdagodott!

■ Ifj. Káposzta Lajos

Katolikus ünnep evangélikus igehirdetővel

Rendhagyó módon evangélikus igehirdetőt hívott jubileumi ünnepére a kaposvári római katolikus Szent Imre egyházközség. A templom századik születésnapjára szervezett, egész éven át zajló programsorozat november 3-án és 4-én tartott záróalkalmain *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke prédikált. A szombat esti alkalmat a helyi evangélikus énekkar szolgálata is gazdagította. Vasárnap délután pedig *Balás Béla* kaposvári megyés püspök tisztelte meg jelenlétével az eseményt, és vezette a szentmise liturgiáját.

■ Adámi Mária *felvétele*

evangelikus.hu
Magyarországi Evangélikus Egyház
FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
EVANGELIKUSELET.HU

Mozambiktól az Oltalomig

Beszélgetés Dezanove Bartolomeu intézményvezetővel

HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR FELVÉTELE

▶ Az első fagyos éjszakák után meg sem próbálnék másról beszélgetni vele, mint a nyíregyházi hajléktalanok aktuális helyzetéről. No meg úgyse hagyná, hogy ne a nehéz sorsú emberek, a kínzó társadalmi problémák kerüljenek fókuszba, ha már a média érdeklődést mutat… De beszélgetésünk idején még aranylik az ősz, távolinak tűnik az évente menetrendszerűen érkező téli krízis, mikor a mindig mosolygós *Dezanove Bartolomeu-t,* a nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat szakmai igazgatóját kérdezem. Ezúttal róla magáról szeretnék beszélgetni vele. Épp jókor! – örvendeztet meg a válasszal. Készül haza, most először azóta, hogy eljött… Ha akarná, se tudná titkolni, milyen örömben és izgalomban tartja a tervezett utazás.

Tizenhárom éve tűnt fel Nyíregyházán, s valóban feltűnt: azóta is ő az egyetlen afrikai a város intézményeiben. Akkoriban még az önkormányzat fenntartásában működött a hajléktalanellátás, de miután feladat-átvállalási szerződéssel ez a tevékenység egyházi kézbe került, a szervezet élére kiírt vezetői pályázat nyomán a szociológia, szociálpolitika és szociális munkás szakon is diplomázott *„Berci”* – ahogyan a városban ismerik – lett a szakmai igazgató.

Mély nyomot hagyott bennem egy akkori beszélgetésünk, mert addig nem tűnt fel, ami neki rögtön: Nyíregyháza központi tere körül nagyjából egyenlő távolságra minden történelmi egyháznak van temploma, s egyik se nagyobb, mint a másik… Messziről, Mozambikból kell érkezni, hogy ilyesmit meglásson az ember.

Lelkesen mesél most a hazájáról, sosem hallott városneveket sorol, Namacata, Queliname, Mocuba, Beira, ahol élt, tanult, főleg kémiát a római katolikus gimnáziumban, majd a fővárosban, a maputói egyetem előkészítőjében. Valósággal ragyog az arca, nem áll ellent a feltoluló emlékeknek, beszél a feltörekvő kereskedőcsaládról, hat testvéréről, a korai önállósodásról, a világ megismerésének vágyáról, amely végül is külföldre hozta.

Mikor Budapestre jött egyetemi előkészítőre, majd onnan a Debreceni Egyetemre, még vegyésznek készült, de másfél évnyi laborgyakorlat elég volt, hogy rájöjjön: nem a lombikok között, kutatva, fehér köpenyben képzeli el az életét. Kapóra jött az egyetemen éppen frissiben induló szociológia szak, könnyű volt megfogadni az akkori rektor emberséges tanácsát: ne vegye személyes kudarcnak a tévedést, korrigáljon.

– Akkor olyasmit kezdtem tanulni, ami az egész világ értelmezését lehetővé teszi – vált át afrikai emlékei felidézéséről a magyarországiakra. – Ahhoz, hogy a társadalom működését megérthesse az ember, jól kell ismernie a történelmét. Az európai történelem nagyon izgalmas! A fejlődő országokból érkező emberek általában kíváncsibbak a fejlett világ társadalmára, mint fordítva.

Büszkeséget éreztem, hogy olyan kulturális kincs birtokába kerülök, ami közelebb visz a fejlődés mozgatóinak megértéséhez. Mitől lettek ezek ilyenek, mi befolyásolta a gondolkodásmódjukat, ami vitte őket előre… Érti, amit mondok? – kapja fel a hangját, s a bólintástól megnyugodva folytatja:

– Ezt most nagyon érdekes volt újra megvizsgálni, amikor nemrég Ausztriában voltunk: mitől mások az osztrákok, mint a magyarok? Azt kell gondolnunk, hogy valamilyen társadalmi törésnek kellett lennie, ami másfelé terelte az embereket…

– Mondjon példát, kérem, miben mások!

– Például a külföldhöz, a külföldiekhez való viszonyulásban.

– Most a bőre színére gondol?

–Nem csak! Hanem arra, hogy ha más nyelven beszél, ha valamilyen nemzeti viselete van… olyan civilizáltak az osztrákok, hogy náluk ez egyáltalán nem téma…

– …természetesnek veszik…

– …nem tulajdonítanak neki semmiféle jelentőséget, akár szuahéli nyelven is kérdezhetek, nem találnak benne semmi különöset…

Szociológusként Berci a vasfüggöny emlegetését lehetséges magyarázatnak fogadja el, de arra, hogy hozzátegyen még valamit, nem adok neki esélyt, mert eszembe jutnak a pirézek. Néhány éve, egy közvélemény kutatás során ezt a kitalált, nem létező népet is elutasította a magyarok jelentős hányada. Berci azonban a rendszerváltozás évében, 1989-ben érkezett Magyarországra, az akkori fogadtatásáról kérdezem inkább:

– Akkor a magyarok nagyon elfogadók voltak, és őszintén voltak elfogadók. Meg tudom ítélni, mert már elég érett voltam. Szerencsésnek érzem magam, hogy ide kerültem, ebbe az országba. Engem azóta csak magyarok segítettek, és álltak mellém döntő helyzetekben önzetlenül.

De tény, nem lehetett nem észrevenni, hogy hét-tíz év elteltével megváltozott valami. A fiatalok körében kezdődött: éreztetni akarták, ha valaki jövevény, akár csak azzal, amit kérdeztek… Valami olyan megfontolásból, hogy vagány vagyok, szabad vagyok, miért is ne tenném, ha megtehetem, nem kell törődnöm vele, ha bántok valakit…

Dezanove Bartolomeu a vegyészettel elvesztegetett szemesztereket gyorsan pótolta, az 1993-ban meghozott döntést követően négy év múlva három diplomával a zsebében lépett ki az egyetem kapuján. Még diákként munkatapasztalatokat szerzett a debreceni szociális irodán, aztán szaktudását a Roma Polgárjogi Alapítványnál kamatoztatta, majd a Szegényeket Támogató Alapítványnak dolgozott, a családok átmeneti otthonában.

A hajléktalanellátással már Nyíregyházán ismerkedett meg, a szerelem hozta ide, a szomszéd várba. Hozzáértése, a szegények iránti elkötelezettsége bizonyosan kellett ahhoz az imponáló fejlődéshez, amelyet az Oltalom Szeretetszolgálat megtett az ezredforduló óta. Kinevezésének évében, 2000-ben tizenhét munkatársa volt az intézménynek – ma ötvenhárman dolgoznak a szabolcsi megyeszékhely legreménytelenebb helyzetű lakóiért.

Már nem csak „hajléktalanszálló” van, de nappali melegedő, népkonyha, szenvedélybetegek nappali részlege, idősek otthona, éjjeli menedékhely, átmeneti szálló külön az egyedülállóknak, a családoknak átmeneti otthon, és nemrég avatták fel a nyolcadik telephelyet Olcsván: a családkohéziós központot.

– Dicsérendő a szakmai gondolkodásmódja annak, aki szétválasztotta itt a városban a korábbi mamutintézményt, amely a családsegítéstől a hajléktalanellátásig minden szociális feladatért felelt – állapítja meg interjúalanyom. – És még ennél is jobban azé, aki felismerte, hogy ezt nem az önkormányzatra kell bízni, hanem teret kell engedni a civil szervezeteknek és az egyházaknak, és közel kell vinni azokhoz, akikért ez a tevékenység van.

A három nagy döntés után már könnyű volt dolgozni! Mivel jól ismerjük az ellátottakat, a problémáikat, már csak olyan terveket kellett készíteni, amelyek az ellátást helyzetbe hozták. Előtte hiába ismertük a szükségleteket, nem tudtunk cselekedni. Ja, és mindig meg kell küzdeni a gazdaságos fenntartás kihívásaival.

Berci tehát a szociális munkás és a közgazdász szemével néz, a szociológus agyával gondolkodik, és csapatával mindig újabb és újabb pályázatokat készít, megoldásokat dolgoz ki, hogy könnyebb legyen a rászorulók élete.

– Otthon, Mozambikban lenne munkája, ismerik ott az Ön szakmáját?

– Mozambik az apartheid rendszer bukása, ‘93 óta fantasztikusan fejlődik: amikor eljöttem, egy egyetem volt az országban, most hét van, közülük öt egyházi, és van szociálismunkás-képzés is. Lehet, hogy fogok is ott majd előadást tartani!

– És miért várt huszonkét évet a visszatéréssel?

– Nem kell misztifikálni, kizárólag anyagi okai vannak. Egy személynek az oda-vissza útja háromszázezer forintba kerül, és mi négyen vagyunk. Erre most lett lehetőség. De tudtam, hogy ez egy adósság a gyerekeimmel szemben. Az identitástudatuk csak akkor lehet teljes, ha abban a távoli országban megismerhetik az apai rokonaikat. Ha látják, hogy ők kikre hasonlítanak, kiknek a génjeit hordozzák.

Az Oltalom Szeretetszolgálat szakmai igazgatója szerencsésnek érzi magát, hogy ‘89-ben rátalált Magyarországra, de mikor arról kérdezem, jó helyen van-e, lelassít és lehalkul, megválogatja a szavakat, pedig jól bánik a magyar nyelvvel:

– Ahogyan nőnek a lányaim, elgondolkodom ezen. Az eddigi neveltetésükből az következik, hogy egyetemre mennek, ez nem is kérdés. De ha nem mehetnek, mert anyagilag nem tudom támogatni őket, az csapás, kiheverhetetlen törés a gyerekeknek, és kudarc az egész családnak. Ez nagyon nehéz!

Nekem pedig milyen egyszerű volt egykor: azt éreztem, hogy azzá válhatok, amivé akarok, csak gürizni kell! Éjszakáztam péknél, nyomdában, gumigyárban, hogy pénzem legyen az egyetemre, és az volt a teljes szabadság, mert világos volt, mit kell tenni a célom eléréséért. Most nem lehet álmodozni…

■ Veszprémi Erzsébet

Kisagy és paprikás csirke

Vizi E. Szilveszter akadémikus emlékezik Szentágothai János professzorra

Reménytelen vállalkozás néhány hasábon megrajzolni a nemzetközi rangú anatómusprofesszor, *Szentágothai János* életútját. Apai ágon erdélyi szász, anyai ágon székely származású; evangélikus orvosdinasztiába született száz évvel ezelőtt, 1912. október 31-én második gyermekként. A Budapesti Német Reáliskolában érettségizett, majd a Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi fakultásán avatták orvosdoktorrá 1936-ban. Már fiatalon az anatómiai tanszék munkatársa lett. A háború után fölkérték a bécsi orvosegyetem tanszékvezetőjének, de a pécsi katedrát választotta, 1946-tól az egyetem anatómiai intézetének vezetője.

Szentágothai 1963-ban tért vissza a fővárosba, a budapesti Semmelweis Orvostudományi Egyetem I. Számú Anatómiai Intézetét vezette. Kísérleti agykutatással, a magasabb idegközpontok szerkezeti elemzésével foglalkozott, tanulmányozta a gerincvelő- és agytörzsi reflexek idegmechanizmusait; az elsők között végezte a kisagykéreg, majd a nagyagykéreg elektronmikroszkópos vizsgálatát.

Leghíresebb tudományos munkája a *Kiss Ferenccel* készített *Az ember anatómiájának atlasza.* Saját rajzaival illusztrált tankönyvét tizenhárom nyelvre fordították le…

Ezek a száraz lexikális adatok dióhéjban. De milyen volt az ember? A fáradhatatlan tanár? Hogyan tudott hajlíthatatlan maradni a nehéz, zsarnoki időkben? Erre kerestem a választ, ezért kértem *Vizi E. Szilveszter* professzort, a Magyar Tudományos Akadémia volt elnökét arra, hogy idézze föl szeretett tanárának alakját.

– Engem mint medikust oktatott, két éven keresztül – kezdi az emlékezést. – Évfolyamunkat megigézte hihetetlen nagy tudása, intelligenciája és a belőle sugárzó emberi melegség. Ez jellemezte a legjobban – és a végtelen egyenesség. A magyar történelem egyik legcsodálatosabb és legdrámaibb időszakában, 1956 forradalmi napjaiban, majd utána, a szörnyű megtorlás alatt is ember tudott maradni.

Amikor a forradalom után újraindult az oktatás, jött március 15-e, és minden be volt tiltva – az utcán bármilyen gyülekezés, az előadások a pécsi színházban –, ő úgy kezdte az előadását, hogy bejött, megállt – mi is tisztelettel fölálltunk –, és hosszú percekig nem szólt egy szót sem. Ez a mély csend tükrözte igazából, hogyan gondolkodik a történtekről.

– *Ma is szeretettel beszélnek róla a tanítványai.*

– A világ egyik leghíresebb és a mai napig rendkívül szeretett tudósa volt. Az általa megteremtett tudományos iskola fölött soha nem hanyatlik le a nap. Ma is vannak szerte a világban Szentágothai-tanítványok.

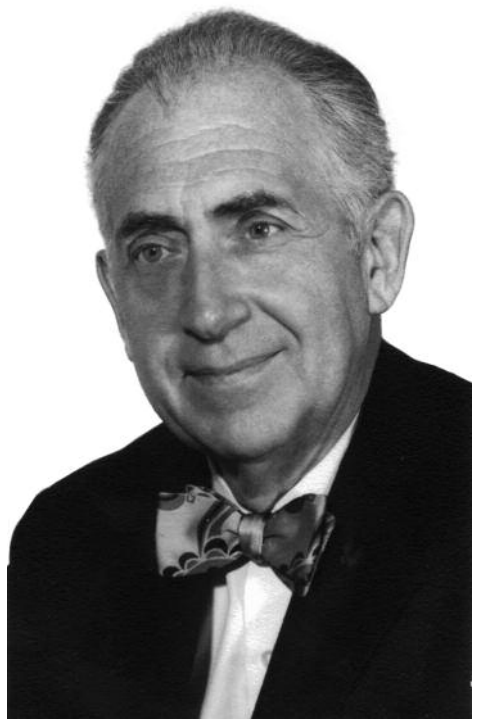

Ő alapította meg a funkcionális neuroanatómiát. Ezen azt értem, hogy az ő korának zord és hideg anatómiai struktúráját társította a funkcióval. Korai kísérletei, a Hőgyes-féle, a hallás- és egyéb reflexekkel kapcsolatos kisagyi kutatásai úttörő munkák voltak. Jeles képviselője volt továbbá az úgynevezett *neurontannak,* amelynek a lényege az, hogy minden idegsejt önálló, és ezek az önálló idegsejtek kémiai anyagok segítségével létesítenek kapcsolatot egymással. Ez azért fontos, mert emellett létezett az agykutatásban egy másik álláspont is, a később tévesnek bizonyult *kontinuitástan,* amely szerint az idegsejtek folytonos hálózatot alkotnak.

Szentágothai professzor híres könyve, amelyet hárman írtak *Sir John Eccles* Nobel-díjas tudóssal és a japán *Ito* professzorral a kisagy működéséről, a modern funkcionális agyi összefüggésekről való ismereteinket alapozta meg.

Fontos róla elmondani, hogy a tudománypolitika terén rendkívül szívósan harcolt azért, hogy a kiemelkedő magyar tudósiskolák Magyarországon megkapják nemcsak az anyagi, de az erkölcsi elismerést is, függetlenül a kutatók megvallott vagy meg nem vallott politikai irányultságától, világnézetétől.

– *Milyenek voltak az előadásai?*

– Szentágothai Jánosért mint oktatóért mindenki rajongott. Élménszámba mentek az előadásai, a hallgatók napokig beszéltek róluk. Nem véletlenül hívtuk őt *Szent Jánosnak!* Kérdezgettük egymástól: „Te, emlékszel, mikor fölemelte a kezét, két kézzel rajzolt a táblára, és különböző hangokat utánzott?" Mindig voltak különös gondolattársításai – például egyszer hirtelen elkezdett a paprikás csirke készítéséről beszélni. De mindezzel tulajdonképpen az előadásban mondottakat erősítette meg.

Kiválóan értett ahhoz, hogy megnyerje a hallgatóságot, és bevonja abba a gondolatkörbe, amelyről beszélt. Nála nem lehetett sportújságot olvasni, de nem azért, mert megtiltotta, hanem azért, mert mindenki odafigyelt.

– *Tehát tanárnak is elsőrangú volt…*

– Én 1956 óta kísértem figyelemmel az életútját, később utóda voltam az akadémiai elnöki pozícióban és a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat elnöki székében is. Tudom, hogy rendkívül fontosnak tartotta, hogy nemcsak meg kell szerezni a tudást, hanem mindenki által érthető nyelven meg is kell osztani az emberekkel.

– *Kevésszer említik Szentágothai mély hitét.*

– Köztudottan istenhívő volt, evangélikus, és ezt soha nem rejtette véka alá. A keresztény erkölcsi értékrendszer szerint élt, miként a családja is generációról generációra.

– *Születésének századik évfordulóján miként emlékeznek meg róla a tudományos világban?*

– Október 31-én a Magyar Tudományos Akadémián idéztük föl gazdag munkásságát. November 12-én New Yorkban lesz emlékülés Szentágothai professzor tiszteletére, én nyitom meg, és amerikai barátai, tanítványai tartanak előadást. Világhírű emberek – magyarok és külföldiek – tisztelegnek a nagy tudós emléke előtt.

– *Végezetül arra kérem Professzor urat, foglalja össze röviden Szentágothai János munkásságának jelentőségét.*

– Nehéz. Mindig struktúrákban gondolkodott, összefüggésekben. Ő írta le azt az elméletet – mások aztán megerősítették –, hogy bizonyos funkciókért, érzelmi válaszokért az agy meghatározott területein lévő, sok millió idegsejtből álló halmazok, modulok a felelősek. Ez volt az ő nagy hozzájárulása a tudományhoz.

Köztudomásúlag kitűnően rajzolt, előadásait saját kezűleg illusztrálta, és ragyogóan festett is, akvarelljei fantasztikusak. A kétkezi munkában, a mindennapos tevékenységben – ha fát ültetett vagy éppen ebédet főzött a barátainak – éppúgy megtalálta az örömöt, mint az oktatásban és a kutatásban. Őszinte ember volt, tiszta lélekkel, ez volt az oka, hogy nagyon szerették… Most, a századik születésnapján ezt az őszinte, derűs, dolgos életet kellene megtanulnunk tőle.

■ Fenyvesi Félix Lajos

ÚJ KIÁLLÍTÁS NYÍLIK AZ EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUMBAN

Egy 20. századi polihisztor

Szentágothai János akvarelljei

Miért fest, akinek futná fényképezőgépre is? Hogy fér bele az ország egyik legelfoglaltabb tanárának idejébe az ecset és a festék? Másként lát, láttat-e sziklás hegyet, őszi erdőt vagy távoli templomot, aki természettudós? Van-e, látszik-e lehetőség és szándék az akvarellekben: többet mondani puszta látványnál?

A november 17-én nyíló kiállítás apropóját az orvos akadémikus születésének századik évfordulója adja. *Szentágothai János* neve sokak számára nagyon is ismerősen cseng. A természettudósok egyetemi tanárként, rendkívül népszerű előadóként ismerik. Az ötvenes évek elején fantasztikus egyetemi műhelyt teremtett Pécsett, ahol vagy háromszáz négyzetméteren éltek és dolgoztak együtt boncmesterek, fiatal orvosok – és saját családja is. Az emberi test anatómiájáról szóló műve – atlasza – hazánkban nyolcvanötször jelent meg, az idegen nyelvű kiadásoknak pedig se szeri, se száma.

Egyetemi oktatóként nemcsak az anatómia, azon belül is elsősorban a kisagy kutatása érdekelte, hanem minden, ami a világ teljességéhez hozzátartozik. Van olyan orvosi tankönyve (!), amelyben a lábjegyzetek tele vannak teológiai, szépirodalmi, filozófiai utalásokkal. A tanítás, a hallgatókkal való párbeszéd rendkívül serkentőleg hatott rá.

A Magyar Tudományos Akadémia tagjaként, majd elnökeként, parlamenti képviselőként derűs, ám meg nem alkuvó közéleti ember volt. Aki figyelemmel kísérte a bős–nagymarosi vízlépcső körüli botrányokat, nemcsak a *Dunaszaurusz* című filmből tudja, hogy sokat kockáztatva vett részt az épülő ellenzék munkájában.

Egyik pesti gyülekezetünk tagjai a rendszeresen templomba járó, igét hallgató embert ismerik. Régi kertszomszédok talán a nyughatatlan, folyton barkácsoló, kertészkedő, kíváncsi mestert…

Olyan emberrel van tehát dolgunk, aki nemcsak egy Kárpát-medencén átívelő orvosdinasztia tagja, nemcsak az agykutatás úttörője, nemcsak közéleti ember a szó legtisztább értelmében, nemcsak vérbeli tanár, akinek kiteljesedése a tudományról való kommunikáció, nemcsak hívő evangélikus, szerető férj, apa, nagyapa, hanem valódi teremtő egyéniség. Az agykutatás járatlan útjai, az ifjú kutatók lelkesítése, a kétkezi alkotás öröme, a szenvedéllyel végzett kerti munka, a szépirodalomban, filozófiában, teológiában való elmélyedés és az akvarellel lazán rögzített látványok és élmények, sok ezer oldalas naplója mind-mind a 20. században ritkán megtapasztalt egységről tesznek tanúbizonyságot: „életegységről" és a világ egységben látásáról.

Évtizedekkel ezelőtt leírt szavain is átsüt az a szenvedély, amellyel a tudományba és az élet valódi örömeibe bele tudott feledkezni. Hihetetlen méretű életművet hagyott hátra papíron – jegyzetekben, vázlatokban, könyvekben –, magnó- és filmszalagokon. Mégis leginkább a családtagjaiban és tanítványaiban továbbélő, hiteles ember, mester az, aki elbűvöli az utókort.

Sokat elmond róla, ahogy egykori tanítványai nyilatkoznak: „Az emberi természet egy különös tulajdonsága, hogy habár sokan tudjuk: a fa és az erdő egymáshoz tartoznak, némelyikünk csak a fát látja, míg mások csak az erdőt. Igen kevesen vannak, akik mind a fát, mind az erdőt, mind pedig a kettő együvé tartozását látják. Szentágothai János ezen kivételesek közé tartozik." (*Gulyás Balázs* és *Freund Tamás*)

A kiállításon talán a legkevésbé ismert oldaláról mutatkozik be ez a 20. századi polihisztor: akvarellfestőként. Szentágothai János tudósként rengeteget utazott. Útjaira nem fényképezőgépet, hanem akvarellkészletet és ecseteket vitt magával. Több százra tehető képének túlnyomó többségét családtagjai őrzik. Családi utazások, előadókörutak, a hadifogságból való hazatérés vagy a tanítványokkal tett kirándulások lélekben is sokszínű élményét finom, áttetsző színekben, hatásos, gyakran egyedi képkivágásokban, élményszerű frissességben – időnként kedves művészettörténeti utalásokkal – osztja meg. Talán nagyvonalú előadásmódjában ismerünk leginkább a tudós Szentágothai jelenlétére. A kiállításon mintegy hetven akvarell mellett néhány orvosi rajz is látható lesz.

■ Zászkaliczky Zsuzsanna

A kiállításról további információk az Evangélikus Országos Múzeum honlapján találhatók: evangelikusmuzeum.hu.

Szeretettel meghívjuk a száz éve született Szentágothai János előtt tisztelgő kiállítás megnyitójára november 17-én, szombaton 14 órára az Evangélikus Országos Múzeumba (1052 Budapest, Deák tér 4.). A kiállítást *L. Simon László* kultúráért felelős államtitkár nyitja meg. Közreműködik: *Juniki Spartacus* (hegedű).

Az üres bugyelláris

Megszokta: ha valamit akart, jött a megvesztegetés, zsarolás, erőszak meg ami kellett.

Már maga sem tudta számon tartani a vagyonát. Gondnokot fogadott. Rettegett, hogy becsapják, ezért a gondnokot is ellenőriztette, és az ellenőrt is figyeltette. Így tett mindenkivel a környezetében. Az emberi szeretetben nem bízott, csak a bankszámlájában.

Egy napon, amikor a gazdasági tanácsadója ismét fényes arccal lépett elé, már gondban volt.

– Jó, jó, de mit kezdjek megint ezzel a pénzzel? Szinte már terhemre van! – sóhajtott álszenten.

– Te, Béla, vedd már meg azt a földet itt a szomszédban, és építs rá egy csini hotelt. Meglátod, nagy biznisz! Azt a kis házat meg ott bízd rám. Intézkedem.

A csepp ház éppen az árterületen állt. Józsi gazda sose épített volna oda, de ezt örökölte, és nem volt módja másba költözni. Egész életében szorgosan dolgozott, hogy a betevőt előteremtse a családnak. Többre nem futotta, de ezért is minden este hálát adott Istennek. Körbeülték a családi asztalt, és sorolták a nap áldásait. Apa mondta, a gyerekek sorban megköszönték. Anya mondta az ámen. Olyan volt ez, mint egy igazi mennyei koncert, szólistákkal és karral.

Józsi gazda tudta, hogy ha hisz és bízik Jézus Krisztusban, békében van az Atyával, mindene megvan. Amikor eljött az aratás feletti öröm, boldogan vitte adományát az Úr házába. Amikor ellett az állat, Istené volt az elsőszülött. Amikor valami anyagi áldás érkezett, az volt az első, hogy kiszámolta a tizedet. Ha volt valami kis félretennivalója, megkérdezte az Urat, hogy mire kapta. Gyakran segítette a szegényebbeket. Sokszor esti pihenője se volt. Ha valaki szükséget látott, ő odament.

Csak három ruhája volt. A munkaruha, a hétköznapi és az, amelyben vasárnaponként Istent tisztelte meg. De nem is kellett több. Minek? Így éltek a gyerekek is. A polcok nem roskadoztak a játékoktól, és ami volt, azt megosztották másokkal. Anya se pompázott a tévéreklámok cikkeiben, ami persze „jár neked". Boldogan éltek és megelégedéssel.

Aztán eljött az az este.

Nyugovóra tértek, Józsi gazda boldogan fogta meg felesége puha, kedves kezét. Békében aludt el.

Béla is elégedett volt. Az összes hitelkártyáját pizsamája egyik zsebébe tette, a banki igazolásokat meg a másikba. Így nem lophatják meg, míg alszik. Aztán megsimogatta őket.

Azon az éjszakán Isten árvizet bocsátott arra a területre. Többeknek ez volt az utolsó éjszakájuk. Józsi gazdának is, aki éppen a hömpölygő ár közepén aludt.

Bélának is.

Amikor mindketten Isten előtt álltak, az Úr Józsi gazdát szólította elsőként. Megdicsérte, mert nagyon gazdag hátizsákkal érkezett. Egymás után vette ki belőle a hitet, irgalmat, segítőkészséget, türelmet, jóságot, megelégedettséget… és így szólt hozzá:

– Jól van, hű szolgám, gyere be atyád örökségébe! – és kinyílt a menny ajtaja.

Béla mindezt csak nézte. Nahát, ilyen semmiségeket hozni Istennek? Nevetséges! Na de most jön ő! Neki tele van a zsebe minden földi jóval, ő aztán tud mit adni Istennek. Erre aztán megnyílnak a kapuk, és ő itt is a legjobb helyre kerül!

Aztán a zsebébe nyúlt a kártyákért, de nem voltak vele!

Kotorászott a banki papírok után, de semmi!

Már majdnem kétségbeesett, de ismét megtalálta a megoldást:

– Mindjárt jövök, visszamegyek, és elhozom azt, ami téged illet.

– Most már késő! – felelte az Úr. – Ide csak az a pénz érkezik meg a mennyei számládra, amelyet a földön átutaltál. Itt mások az értékek! Itt fizethetsz kegyelemmel, irgalommal, szeretettel is, de a te javaid, amelyeket eddig gyűjtöttél, itt semmit se érnek.

– De hát azok az enyémek!

– Sose voltak a tieid, csak megengedtem, hogy használd őket. Enyém a föld minden aranya, ezüstje, földje és marhája. Azt akarod nekem adni, ami úgyis az enyém? Mid van még?

Béla lázasan törte a fejét. Az Úr segített neki, és levetítette élete döntéseit. Isten egyikben sem volt kedvezményezett, mindig csak ő, ő és ő.

De Béla próbálkozott.

– Egy pillanat, talán van itt mégis valami…

De bármennyit törte a fejét, semmi se jutott eszébe.

Jöttek az angyalok, hogy segítsenek, és felmutatták a mennyei értékeket. Ám neki egyik se volt ismerős, sőt egy csomó dolgot nem is értett, mintha most látná őket először az életében.

Ekkor döbbent rá, hogy még mindig *él!* Földi teste ugyan eltűnt, ő mégis él. De ehhez az élethez nincs már semmije.

Isten kimondta az ítéletet:

– Gonosz szolga, elengedtem volna minden tartozásod, ha idejében kéred.

…s elvitték az örök kárhozatra.

■ Salyámosy Éva

Gazdagok és szegények

Kedves, régi ismerőssel találkozom. Idősgondozással foglalkozik, mindig lelkesen mesél a „kis öregeiről". Csodálom a szeretetét, türelmét, humorérzékét. Azt, hogy pontosan tudja, mikor kell határozottnak lenni, hogy valakit felemeljen a beletörődés mocsarából, és mikor gyöngédnek, hogy vigasztalni tudjon egy-egy mozdulatnál, amely tegnap még ment, ma pedig már nem sikerül. Sosem szokott panaszkodni, most viszont látom, hogy keserűség van a tekintetében.

– Mi történt? Belefáradtál? – kérdezek rá rögtön.

– Á, bele is lehet! – legyint. – Már megint több az adminisztráció. Nem győzöm összeírni, mit csinálok egész nap, hogy megkapjam a fizetésemet. Alig marad időm a „kis öregeimmel" beszélgetni, kicsit leülni melléjük, mert hív a kötelesség – csóválja a fejét.

Csak bólogatni tudok, megsimítom a karját. Látom, hogy magában tovább morgolódik, de hangosan röstell panaszkodni. Aztán hirtelen felderül az arca.

– Tudod, mit szeretnék? – neveti el magát. – Nyerni a lottón vagy valami nagy pénzt találni. Ha nem volnék ilyen csóró, nyugodtan foglalkozhatnék az én kis öregeimmel, nem adminisztrálnék én semmit. Csak ugyanezt csinálnám tovább, mint eddig.

Szerintem nem is tudja, milyen gazdag…

* * *

A gyerekek csak Füleskének hívják, pedig már túl van a nyolcvanon. Nem csúfolkodás ez, inkább a kimondhatatlan igazi nevének a becézése. Csak nevet rajta:

– Addig jó, míg az embert meg akarják a kicsik szólítani! – mondja.

Valahogy elfelejtett megöregedni, a mosolya olyan huncut, mint egy gyereké, és simán megsüt magának hétköznap is három palacsintát, sosem nyafog, hogy ekkora mennyiségért kár összekoszolni a serpenyőt.

Pedig megtaposta az élet. Egyedüli gyerek volt, a szülei halála után nem maradt testvére, rokona. Korán férjhez ment, korán meg is özvegyült, egyedül nevelte fel az egyetlen fiát.

– Így hozta az élet – tárja szét a karját.

Csak azon búsul, hogy unokája nem született.

– Hiába próbálkoztak, nem maradt meg egy baba sem szegényeknek – bólogat szomorúan. – De szépen, jól éltek, legalább ketten szeretetben – toldja meg gyorsan, és látszik, ebben el tudott gyönyörködni.

Aztán betegségek jöttek, az öregedés bosszúságai, minden lassabban ment, de azért még ma is bevásárol a maga kis tempójában a nehezebben mozgó szomszédoknak. Döcögősen jár, cipeli haza a kenyeret, tejet, tejfölt; ha segíteni akar neki az ember, elutasítja.

– Ugyan már! Kell az embernek egy kis mozgás – nevet, és rákacsint az arra járó kisgyerekekre.

Néhány hete már nem tudja elhagyni a kertjét sem, a lába igen rossz állapotban van, nem sok jóval biztatják. A fia már nem él, a menye látogatja szorgalmasan.

– Nagy ajándékot kaptam az Úristentől, hogy megadta: jó anyós lehettem. Különben mi lenne most velem? Egyedül volnék, mint a kisujjam. Az Úr kincsei viszont kamatoznak. Igazán gazdag vagyok így öregkoromban. Pedig nincs semmim – mondogatja.

Mi is szívesen elmegyünk hozzá, a kicsiknek van egy külön kis lomos fiók, tele csapágyakkal, gombokkal, csatokkal, régi cipzárakkal, gyöngyökkel, bőröcskékkel, fa húsvéti tojásokkal.

– Ez a szekrényed nagyon szép – mondja sóvárogva a pici lányom, miközben könyékig turkál a kincsek között.

– Jaj, hát az egy olyan öreg szekrény, mint én magam. Még talán Noé bárkájából dobták ki valamikor – nevet Füleske jóízűen.

Szegény szekrény különben nem valami gyönyörű, amolyan kis összetákolt, praktikus darab, talán csak az idő szépített rajta valamicskét, de a kicsi szemében ez a sok érdekesség meséssé teszi.

– Ha meghalsz, nekem adod majd? – röppen föl az őszinte gyermeki kérdés.

Döbbenten nézek egyikről a másikra. Ez azért durva volt, hirtelen meg sem tudok szólalni. Füleske viszont rögtön kész a válasszal.

– Hát persze, hogy neked adom. Csak nem gondoltad, hogy magammal viszem? Á, nekem az Úr Jézusnál erre nem lesz semmi szükségem, csak szégyenkeznék vele. Persze, csak legyen a tiéd! Világos – nevet önfeledten. – Na, ezen is túladtam, erre se lesz gondja a kis menyemnek – kacsint rám.

Megkönnyebbülök. Füleskénél meg lehet pihenni, nem kell kínosan jónak lenni, ide az ember feltöltődni jár.

* * *

Szuszi néni teljes életet élt. Neki aztán szó szerint minden kijutott. Harmadik gyerekként még éppen megpillanthatta az édesapját, aztán félárván nőtt fel. Volt közben háború, kitelepítés és rengeteg munka, hogy a család eltartsa magát. Csak hat osztályt végzett el, többre nem volt alkalom, a lét volt a tét, de Szuszi néni sosem panaszkodott emiatt, azt mondja, akkor az volt a természetes. Az adatott. Mindent úgy kell elfogadni, ahogy az Úr Isten kirendeli – mondogatja.

És úgy is él. Hihetetlennek tűnt számára kislány korában, de mire felnőtt, lett rendes házuk. Nem a régi gyönyörű, amelyet még az édesapja faragásai díszítettek, de azért lakni lehetett benne. Aztán teltek az évek, férjhez ment, gyerekei lettek, és felépítettek egy házat. Állatokat tartottak, szőlőt műveltek, lassacskán minden szükséges meglett. És múlt az idő, munkával, örömmel-bánattal. A fiatalok kirepültek, ő pedig megözvegyült. Szépen ellátják, nincs gondja semmire. Csendesen, békésen, háborítatlanul él.

De néhány hete gazdát cserélt *az* a ház, a gyermekkori. A gyönyörű, ahonnan úgy kellett elmenekülni annak idején a kitelepítéskor, hogy csak a legszükségesebbeket kötötték be egy lepedőbe nagy hirtelen. Jaj, de régen volt, mégis milyen elevenen él benne annak a napnak az emléke! Talán elevenebben bármelyik másiknál. A félelem, a kapkodás, a bizonytalanság, az elkeseredett maradni akarás, a düh és a kétségbeesés, a fáradtság. Mind-mind beleégtek a lelkébe. Nem beszélt róluk soha, de valahol mélyen megvannak kitörölhetetlenül.

Akkor egy Alföldről odatelepített család kapta meg a szülőházukat. Azok is féltek, látszott. Az asszony görcsösen szorította magára a nagy fekete vállkendőjét. Reszketett a szája széle, ahogy beszélt. *Nem, ő nem adhat ki semmit. Nekik kiutalták ezt a házat, ő nem tehet semmiről, ne zaklassák. Nem adja a gyerek holmiját sem. Ha elkezdenek kipakolni innen, ugyan mi maradna nekik? Ők is egy kis batyuval érkeztek ide, semmijük sincs, hagyják őket békén.* Úgy csukta be az ajtót, a szülőházuk ajtaját, ahogy a nem kívánt vendég előtt szokás. Megalázó volt és érthetetlen. Az az ajtócsukás tette az egészet visszavonhatatlanná. Addig még élt bennük egy kis reménysziklra, ott, az ajtóban hamvadt el végleg.

De most, ennyi év után átjött a Geiger Adiék fia. Ők vették meg *azt* a házat. *A padláson egy poros dobozt talált, benne rongyos kis babát, egérrágta rajzmappát, rajta a név: Steiner Susanna 4. elemi. Hát áthozta. Nem, nem ül le, nem akarna zavarni, meg sok is a munka most, pakolás, rendezkedés, tavaszra várják a kicsit, szeretné addigra felújítani is a házat.*

Szuszi néni egyedül marad a dobozzal. Lassan, remegő kézzel nyitja ki. A szíve hevesebben ver, az arca kipirul az izgalomtól. Ó, a Rongyos! Ezzel a babával aludt kiskorában. Alig emlékezett már rá. „Ez tényleg rongyos"– neveti el magát.

És a rajzok. Ölébe veszi az egérfogaktól kicsipkézett mappát, ujjaival finoman végigsimítja a lapokat, mintha csak leporolná, de valójában simogatja. Mint aki nagy kincset kapott. A szeme kicsit könnyes lesz, talán el is sírná magát, ha be nem toppanna a menye. A fiatal nő csak beköszön, és már futna is telerakni a hűtőszekrényt, összeszedni a szennyest, kirakodni a tiszta ruhát.

– Nézd csak, Sári – emeli föl Szuszi néni az öléből az egyik rajzot –, ezek az én műveim. Negyedik elemiben készítettem – mutatja büszkén.

A képen egy kocka van mértani pontossággal megrajzolva, mellette a szabályos árnyékolás. Nem jobb, nem rosszabb, mint bármelyik gyakorló negyedikes munkája. Sári megáll, félrebillenti a fejét, a rajzot nézi, aztán az aprócska öregasszonyt, a férje édesanyját, aki most nem anyóka, hanem egy kicsit dicséretre vágyó kisgyerek megint. Elmosolyodik, leteszi a kezéből a teli táskát, sokáig nézi azt a kockát, aztán kikiabál az udvarra:

– Gyertek csak be, gyerekek! Nézzétek, itt vannak a nagymama iskoláskori rajzai. De előbb mossatok kezet, nehogy összepiszkítsátok!

És szelíden megsimogatja az öregasszony kontyos, ősz fejét.

■ Füller Tímea

A GAZDAG ÉS LÁZÁR – FELTEHETŐEN PIETER CORNELISZ VAN RIJCKTŐL (1610 KÖRÜL)

Kitüntetett evangélikus karnagy

Károli Gáspár-díjat vehetett át a reformáció emléknapján *dr. Kamp Salamon,* a Magyar Örökség díjjal kitüntetett Lutheránia ének- és zenekar Liszt Ferenc-díjas karnagya, egyetemi docens, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Karvezetés, Zenei Elméleti és Kórus Tanszékének vezetője.

A díj idei másik kitüntetettje *dr. Herczeg Pál* református lelkész, teológus, a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának professzor emeritusa.

Az elismerést *Balog Zoltán* emberierőforrás-miniszter és *Hoffmann Rózsa* oktatásért felelős államtitkár adta át múlt szerdán Budapesten. A Magyarországi Evangélikus Egyház képviseletében *Kákay István* országos irodaigazgató jelent meg az eseményen.

Balog Zoltán köszöntőjében kiemelte, hogy mind a két kitüntetett életműve ékes bizonyítéka annak, hogy a reformáció egyházai nagyon sokkal járultak hozzá a Kárpát-medence kultúrájának építéséhez. Az oktatási államtitkár pedig arról beszélt pohárköszöntőjében, hogy mindkettejük életműve a pedagógia legfontosabb célját, az ember lelkének felemelését szolgálja.

SEREG KRISZTIÁN FELVÉTELE – REFORMÁTUS.HU

Herczeg Pál és Kamp Salamon

A díjat átadó miniszter mellett a kitüntetésről döntő kuratórium elnöke, *Kósa László* akadémikus is rendszeres látogatója a Kamp Salamon vezette Lutheránia hangversenyeinek és az általa útjára indított Bach-hétnek.

■ KB

Ősz-arany alkony a Liteában

Fenyvesi Félix Lajos új könyvének bemutatója

A hódmezővásárhelyi születésű író-költő-újságíró – nem mellesleg a Protestáns Újságírók Szövetsége Rát Mátyás-díjának tulajdonosa, az *Evangélikus Élet* rendszeres szerzője –, *Fenyvesi Félix Lajos* maga szerkesztette legújabb verseskötetében boldog-szomorú dalok egyaránt helyet kaptak.

A csukott ablak című kötet október 29-i bemutatóján a budavári Litea könyvesboltban az alkotó őszintén, mindenféle pátosz nélkül beszélt a versek ihletőiről, különböző élményekről, terekről, emberekről. Így került egymás mellé az egri vár védőinek harcában körmölő krónikás, '56-os bátor pesti srácok és a *22. század* dallamait életre keltő *Szabados György* zeneszerző. A címadó csukott ablak *Kemenczky Judit* költőtársé, akire öt napja várt ott kedvenc galambja, hiába. Arcok, képek, hangok a múltból, visszhangok a jelenben. Egy már nem lázadó, de mindig emlékező, kissé elrévedő beszélő hangján.

A kötetet gondozó Napkút Kiadó vezetője, *Szondi György* is szólásra emelkedett, illetve – ahogyan humorosan mondta – csak „belekotyogott" az estébe, hangsúlyozva a szerző lírai – és egyben prózai – énjének szelídségét, költészetének formai és festői sokszínűségét.

FOTÓ: BARTA IMRE

A „kotyogások" közötti csöndben a verssorokat *Havas Judit* szólaltatta meg, akihez a költő szintén írt egy „ódát", a művésznő sosem lankadó jókedvét dicsérve. Az improvizatív jellegű, néhol derűbe, sokszor – például *Latinovits* kedvenc „lókötő" nótáját eldalolva – melankóliába hajló kötetbemutató hű pecsétje volt e levél- és könnyhullató ősz-arany verscsokornak.

■ – K. –

HIRDETÉS

Kantátazenés istentisztelet a Deák téri evangélikus templomban

November 25-én a 11 órakor kezdődő istentiszteleten elhangzik *Johann Sebastian Bach Wachet auf, ruft uns die Stimme (Ébredjetek, szólít a hang* – BWV 140) héttételes kantátája Budapesten, a Deák téri evangélikus templomban.

A mű először 1731. november 25-én csendült fel Lipcsében a szerző vezényletével. A Szentháromság ünnepe utáni 27. vasárnapra íródott, része a lutheránus Bach életművében jelentős szerepet betöltő kantátaévfolyamoknak, melyeket a zeneszerző mint „regulák szerint való egyházi musicát" szerzett s adott elő a Tamás-templom válogatott, fiatal előadóival.

A szöveg a vasárnapi evangéliumból indul ki, részleteket tartalmaz az *Énekek énekéből.* A művet nyitó korál feldolgozása rendkívül szép, a kantáta egésze igazi bachi muzsika. A Lutheránia ének- és zenekart *dr. Kamp Salamon* vezényli. Közreműködik: *Zádori Mária* (szoprán), *Megyesi Zoltán* (tenor), *Holló Csaba* (basszus).

HIRDETÉS

Karácsony – novellaíró-pályázat

Az *Evangélikus Élet* szerkesztősége novellaíró-pályázatot hirdet *Karácsony* címmel. A pályaművek tematikailag szabadon kapcsolódhatnak Jézus születéséhez. Egy pályázó legfeljebb három írást küldhet be, amelyek terjedelme egyenként maximum 4500 karakter lehet szóközökkel együtt.

A beküldési határidő: november 26., éjfél. A pályázat nyitott, nem jeligés. A beküldési cím: evelet@lutheran.hu.

Az első három helyezettet tíz-, hét- és ötezer forintos könyvvásárlási utalvánnyal jutalmazzuk, amely a Luther Kiadó könyvesboltjában vásárolható le. A beérkezett pályaművekből az *Evangélikus Élet* december 23-ai lapszámában válogatást közlünk.

HIRDETÉS

Meghívó jótékonysági hangversenyre

A Szombathelyi Evangélikus Egyházközség Szeretetszolgálatáért Alapítvány november 17-én 17 órakor jótékonysági hangversenyt rendez a szombathelyi evangélikus templomban (Körmendi u. 2.). Műsoron: *Mozart: Requiem* (KV 626).

Közreműködnek: Vox Savariae Énekegyüttes *(Lakner-Bognár Nóra),* Güssingi (Németújvári) Városi Kórus *(prof. Walter Franz),* Savaria Szimfonikus Zenekar. Énekes szólisták: *Gál Gabi* (szoprán), *Magyar Szilvia* (alt), *Szappanos Tibor* (tenor), *Cser Krisztián* (basszus). Vezényel: Lakner-Bognár Nóra.

Jegyek vásárolhatók a helyszínen vagy elővételben a Szombathelyi Evangélikus Egyházközség lelkészi hivatalában (Körmendi u. 2.). Telefon: 94/508-822, 20/824-5327. E-mail: egyhazkozseg.szombathely@gmail.com. A jegy ára: 1500 Ft. Támogatói jegy: 10 000 Ft. A hangverseny bevételét az egyházközség diakóniai célokra fordítja.

„Két sor között – kinyíl nekünk az Ég"

Interjú Udvaros Bélával

Fönn Budán, az Istenhegyi út szomszédságában óriási balkon néz az alant szétterülő városra. A balkon – és persze a hozzá tartozó lakás – tulajdonosa, *Udvaros Béla* majd húsz évig volt az Evangélium Színház művészeti vezetője, rendezője. Számtalan premier mögötte, de előtte is, hisz lánya, *Udvaros Dorottya* színésznő viszi tovább a családi hagyományt. Bent a Bartók rádió szól, körös-körül könyvek, színházi plakátok, régi képek: *Dévay Camilláé, Szabó Magdáé…* Október 30-án egy jó kávé mellett stuttgarti vendégszereplésükről és az életörömről beszélt nekem a rendező.

– Friss még a stuttgarti evangélikusoknál töltött négy napjuk emléke. Hogyan kerültek oda?

– A történet akkoriban kezdődött, mikor *dr. Ódor László* egykori berni nagykövet a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium igazgatója lett. Tagja volt az általam vezetett Evangélium Színház kuratóriumának is, és többször meghívott az iskolába, hogy tartsak irodalmi előadást a fölsős diákoknak. Beszéltem nekik *József Attiláról, Adyról, Babitsról, Kosztolányiról…* Ilyenkor mindig tele volt a gimnázium nagyterme. Az igazgató úr maga is végighallgatta az előadásokat, és nagyon élvezte őket.

Ódor László most második éve a Stuttgarti Magyar Kulturális és Tájékoztatási Központ igazgatója. Történt pedig, hogy májusban fölhívott azzal, hogy szeretné, ha náluk is tartanék egy irodalmi estet. Kérte azt is, hogy vigyem magammal a lányomat. Persze ez nem volt egyszerű, hisz Dorottya nagyon be van fogva. Hosszas szervezkedés és az *Angyalok Amerikában* című dráma premierje után tudtunk elindulni október 5-én.

– Mi történt Stuttgartban? Milyen volt a fogadtatás?

– Stuttgartban rengeteg magyar él, és a legtöbbjük evangélikus. Dorottya már 5-én este fellépett. Levetítették az egyik legnagyobb sikerű, a *Te rongyos élet* című filmjét. A közönség számtalan kérdést tett fel aztán a filmmel kapcsolatban. Másnap, szombaton volt az irodalmi estem. Ódor László azt mondta, arról beszélhetek, amiről csak akarok. Én Kosztolányi mellett döntöttem. Néhány verset Dorottya is felolvasott. A másfél órás előadás végén pedig elmondtam kívülről a *Hajnali részegséget,* amely után állva tomboló ünneplés volt.

– De nem csak Stuttgart örülhetett a magyar költészetnek…

– Igen, Freiburgban is telt házzal vártak bennünket. Ez a meghívás teljesen váratlanul érkezett. A gyülekezet elárasztott a szeretet és figyelmesség minden jelével. Ilyen „magyarkodás" nemigen volt ott az utóbbi fél évben, úgy tűnt, ki vannak rá éhezve, jókor érkeztünk tehát. Vasárnap reggel német istentiszteleten vettünk részt a várban lévő evangélikus templomban.

Aztán az esti előadáson a költészet értelméről beszéltem. Missziómnak tekintem, hogy az embereket tudatosan rávezessem a versekkel való élet szépségére és értékére. A mai ember nem él versekkel. Én úgy vagyok vele, hogy nem telhet el nap vers nélkül. Nézze meg, ott, azon a polcon csak verseskötetek sorakoznak, és akkor még a könyvtárszobámba be se vezettem…

– Mi volt a legnagyobb élmény a németországi útjukon?

– Freiburgban él egy badacsonyi borász, akit szintén ezen az esten ismertem meg. Ez az ember az előadásom után hazaszaladt, és *Hamvas Béla A bor filozófiája* című könyvét hozta el ajándékba. A legszentebb könyvét adta nekem, amely most hiányzik a könyvtárából. Ez a legszebb gázsi, amit kaptam…

A másik nagy élmény a freiburgi dóm volt. Ez a székesegyház tiszta gótika, a szó legnemesebb értelmében. Vasárnap este kilencre értünk oda, az esti mise befejezésére. Leültünk, és „lenyűgöződtünk" a monumentális térben. Fönn, a százötvenhét méter magas toronyban van egy két szoba összkomfortos lakás, ott lakik a harangozó. Időközben persze gépesítették a harangozást, de ő maradt…

– Különleges látásmód az Öné. Mit jelent az Ön számára a művészet a hétköznapokban?

– A művészetek révén láthatom szépnek ezt a világot. A művészetek segítenek a valóság befogadásában. Gondoljon csak *Munkácsy* Krisztus-trilógiájára: a Golgota ijesztő valóságának helyére az esztétikum lép. Én arra törekszem mindennap, amit Kosztolányi csodálatosan megírt: „Sár és virág, kavargó semmiség, / de hirtelen, mint villám, hogyha lobban – / két sor között – kinyíl nekünk az Ég."

■ Kinyik Anita

ŐSZI EGYHÁZI „

Szeptember–október folyamán egyházunkban határon innen és túl, „berkeken belül” és testvéreinkkel közösen, ökumenikus keretek között egyaránt számos ünnepségre, rendezvényre került sor. Az utóbbi hetekben szerkesztőségünk e-mailes postaládájába szinte kétnaponként érkeztek a tudósítások és a hálatelt szívvel írt beszámolók. Hetilapunk terjedelmi korlátai nem tették lehetővé, hogy valamennyi írást eredeti formájában közöljük – azt sem szerettük volna azonban, hogy a feledés homályába vesszenek ezek az események, amelyeket sok szervezőmunka és imádság előzött meg, majd az Isten áldása kísért. Az alábbiakban ezért – mintegy jelképes őszi „eseménykosárként” – ezekből a beszámolókból készült összeállításunkat nyújtjuk át olvasóinknak.

Boda Zsuzsa megbízott szerkesztő

Határtalanul

Pozsony • Szeptember végén *Bogdányi Mária* győri egyetemi lelkész szolgált a pozsonyi evangélikus templomban. Az anyaországi lelkipásztor nem először prédikált a szlovák főváros magyar ajkú gyülekezetében: „Őt már gyülekezetünk lelki testvérként várja és fogadja. A szívünkben lakozik” – fogalmazott *Gabron Éva* gyülekezeti tag. „Hálával tartozunk a Mindenhatónak, hogy anyanyelvünkön hallgathatjuk vasárnaponként Isten igéjét” – tette hozzá tudósításában. Az istentiszteletet, amelynek liturgiájában *Hlacok Erika* pozsonyi lelkész is részt vett, szeretetvendégség követte. A gyülekezet örömére az alkalomra Bogdányi Máriát elkísérte férje és négy gyermeke is.

FOTÓ: BOGDÁNYI GÁBOR

Nagyvárad • Kétnapos ünnepség keretében adtak hálát a nagyváradi evangélikusok október 6–7-én a kétszáz éve újraalakult egyházközségükért. A szombati ünnepi istentiszteleten, amelyen *Adorjáni Dezső Zoltán* püspök hirdette Isten igéjét, a zenei szolgálatok mellett könyvbemutatóra is sor került. Az évfordulóra készítette el ugyanis a gyülekezet lelkésze, *Mátyás Attila A Nagyváradi Evangélikus Egyházközség története* című kötetet, amely átfogóan, színes fényképekkel illusztrálva mutatja be a közösség életét a reformáció korától napjainkig.

A vasárnapi úrvacsorai istentiszteleten folytatódott a megemlékezés és a hálaadás. Mátyás Attila prédikációja előtt és után Istent dicsérő zeneszámok és az evangélikus óvoda gyermekeinek verses-dalos műsora hangzott el. Az alkalmat megtisztelte jelenlétével és köszöntőt is mondott *Magdó János,* Magyarország kolozsvári főkonzulja.

Kárpátalja • A Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye lelkészi munkaközösségéből egy kis csapat október 17-én közösségépítő útra indult Kárpátaljára. A családtagokkal is kiegészült hétfős küldöttség Nagydobronyban meglátogatta – többek között – a fogyatékos és árva lányokat befogadó Irgalmas Szamaritánus Gyermekotthont és a SERO Alapítvány által létrehozott falumúzeumot. Ez utóbbi épület ad helyet a helyi roma óvodának és egyéb, a cigányokat felzárkóztató tanfolyamoknak is.

Az intézmény vezetője, *Kupás Gizella* komoly missziós munkát végez a cigánytáborban. (Így nevezik arrafelé a falvak melletti cigánytelepeket, ahol akár háromezer ember is él kicsiny, komfort nélküli, nyomorúságos házacskákban. Van, ahol víz sincs.) A Magyarországról jött lelkészek meglátogattak egy családot, ahol a családfő a Bibliából tanult meg olvasni. A Kárpátalján töltött ötvenkét óra alatt a kis küldöttség ezenkívül több bizonyságtételt hallgathatott meg, találkozhatott *Horkay László* nyugalmazott református püspökkel, de ők maguk is szolgáltak a szerdai csendesnapon.

ZSARNAI KRISZTIÁN FELVÉTELE

Révfülöp • Osztrák, magyar és szlovén lelkészek találkoztak október 22–24. között Révfülöpön. A kétévente változó helyszínen megrendezett, német nyelven folyó konferencia a tapasztalatcserét és a kapcsolatépítést szolgálja. A résztvevők előadást hallhattak *ifj. dr. Hafenscher Károlytól* az új liturgiával kapcsolatban. *Koháry Ferenc,* az összejövetelek egyik fő szervezője a misszió diaszpórahelyzetben bevethető eszközeiről beszélt. Az esti áhítatot *Evelyn Bürbaumer* szuperintendens-helyettes tartotta, a kővágóörsi úrvacsorás istentiszteleten pedig *Otto Mesmer* őriszigeti (Ausztria) lelkész prédikált. A vendégek a három nap során kirándultak a Balaton-felvidéken, és megkóstolták a a környék borait is.

ADÁMI MÁRIA FELVÉTELE

Budapest-Cinkota • Október utolsó vasárnapján a cinkotai evangélikus templom szószékéről *Antti Rusama,* Tapiola nyugdíjba vonuló lelkésze hirdette Isten igéjét. A két evangélikus közösség között a testvérgyülekezeti kapcsolat immár tizenhat éves múltra tekint vissza, így nem véletlen, hogy Antti Rusama – feleségével együtt – a cinkotai testvérektől is szeretett volna elbúcsúzni. A tapiolai gyülekezet új vezető lelkészét jövő év februárjában választják meg.

Teológiai évei alatt Budapesten volt ösztöndíjas *Juha Lassila,* a helsinki egyetemi campus egyik lelkésze, akkor kötött barátságot *Vető István* jelenlegi cinkotai lelkésszel. Az október 28-ai istentiszteleten ő is jelen volt feleségével, *Tuulival,* aki többéves magyartanulás után szintén kiválóan beszéli nyelvünket, és a testvérkapcsolat kialakulása óta segíti a két gyülekezet közötti kommunikációt.

FOTÓ: GAZSÓ KATA

Október a reformáció hónapja

Vác • A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) Missziói és Evangélizációs Bizottsága minden évben más helyszínen rendezi meg az immár hagyománnyá vált missziói napot. Idén a Dunakanyar központjaként is ismert település, Vác adott otthont a rendezvénynek. Október 14-én, vasárnap délelőtt a város templomaiban más-más vallású vendég igehirdetők szolgáltak, többek között *dr. Fischl Vilmos,* a MEÖT főtitkára, *Nemeshegyi Zoltán* baptista lelkipásztor, *Pintér Imre,* a pünkösdi egyház alelnöke és *Szeverényi János,* egyházunk országos missziói lelkésze.

Kora délután *Csuka Tamásné* református börtönlelkész vezetésével a résztvevők látogatást tettek a váci börtönben. Az intézményben működő gyülekezet néhány tagja bizonyságot tett megtéréséről, életváltozásáról, majd a vendégek szolgáltak, élükön a MEÖT elnökével, *Steinbach József* püspökkel. A nap ökumenikus istentisztelettel zárult az evangélikus templomban. Az igét Steinbach József püspök hirdette, a záróáldást *dr. Beer Miklós* római katolikus püspök mondta, a liturgiában pedig az egyházak jelen levő képviselői vettek részt.

Dunavarsány • A Soli Deo Gloria Közösségi Ház adott otthont a MEÖT által szervezett női ökumenikus területi találkozónak október 27-én. A nap témája *A puritanizmus aktualitása a 21. században* volt. A *P. Tóthné Szakács Zita,* a MEÖT női bizottságának elnöke által vezetett alkalom nyitóáhítatát *B. Pintér Márta* lelkész, egyházunk női missziójának vezetője tartotta.

PUNGUR JÓZSEF FELVÉTELE

Budapest-Budavár • A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa által szervezett reformációi istentiszteletet idén október 28-án a budavári evangélikus templomban tartották. A *reformatus.hu* által élőben közvetített alkalom liturgiájában – a hagyományoknak megfelelően – a tagegyházak főpásztorai szolgáltak. Az úrvacsorai istentisztelet igehirdetője *dr. Bölcskei Gusztáv* református püspök, a zsinat lelkészi elnöke volt.

KISS TAMÁS FELVÉTELE

Budapest-Fasor • A reformáció emlékére ismét 1517 méteres futásra invitálták a VII. kerület evangélikus, református, baptista és metodista gyülekezetei, valamint a Pesti Evangélikus Egyházmegye a mozogni vágyókat október 28-án. A gyülekező a fasori evangélikus gimnázium előtt volt, ahol többek között *Novotny Zoltán* sportriporter, a Protestáns Újságírók Szövetségének elnöke, az alkalom fővédnöke köszöntötte az egybegyűlteket. A futásra a közeli Városligetben került sor.

ESEMÉNYKOSÁR”

FOTÓ: BARTA IMRE

Budapest, Reformációi emlékpark • Október 31-én délután a főváros VII. kerületében található reformációi emlékműnél gyülekeztek össze a MEÖT tagegyházainak képviselői és az ünneplő hívek. Ünnepi beszédet *dr. Fábri György,* az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője mondott. A zeneszámokkal és verssel, valamint imádsággal és áldásokkal gazdagított alkalom végén a jelen lévő egyházi személyek egy-egy szál virágot helyeztek el az emlékművön.

SEREG KRISZTIÁN FELVÉTELE – REFORMÁTUS.HU

Budapest, fasori református templom • Az *Október a reformáció hónapja* rendezvénysorozat központi záróalkalmára a reformáció napján a fasori református templomban került sor. A Reformációi emlékparkban megtartott ünnepség után a résztvevők átvonultak a szomszédos lelki hajlékba, hogy ökumenikus istentisztelettel fejezzék be a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa által szervezett reformációi megemlékezést. *Pelikán András* fasori evangélikus lelkész prédikációja után *Kőháti Dorottya,* egyházunk médiareferense az idén száz éve született *Túrmezei Erzsébet* diakonissza költőnőről tartott előadást.

SEREG KRISZTIÁN FELVÉTELE – REFORMÁTUS.HU

Ökumenikus mozaik

Csurgó • *Lelki megújulás – Az újraevangélizáció szükségessége és lehetőségei* címmel rendeztek ökumenikus konferenciát október 15-én a csurgói Csokonai Közösségi Házban. Az alkalmat *Füstös*

ADÁMI MÁRIA FELVÉTELE

János, a város polgármestere nyitotta meg, majd *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke tartott rövid áhítatot. Ezt követően *Balás Béla,* a katolikus Kaposvári Egyházmegye püspöke, *Steinbach József,* a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke, illetve *Szeverényi János* evangélikus országos missziói lelkész osztotta meg az evangélizációval kapcsolatos gondolatait a jelen lévő protestáns és római katolikus lelkészekkel. A tartalmas találkozót – a hozzászólások meghallgatása után – *Smidéliusz Zoltán* evangélikus, *Nagy Csaba* református és *Maczkó Gyula* katolikus esperes imádsága zárta.

Szeged • A reformációra emlékezve hosszú évek óta megrendezik a városban a protestáns napokat. Idén ősszel *Csak tiszta forrásból – „Egyedül a Szentírás”* címmel tartottak esti istentisztelet-sorozatot Szeged protestáns templomaiban. A megnyitóra október 27-én, szombaton a helyi evangélikus hajlékban került sor. Az október 31-i záró, úrvacsorás alkalom előtt – melynek keretében a szegedi protestáns énekkarok közösen szolgáltak, és *Balogh Barnabás* baptista lelkipásztor hirdette az igét – *dr. Kovács Miklós* nyugalmazott történelemtanár adott rövid összegzést a reformációról és a reformátorokról a Honvéd téri református templom előtt, majd a főbejáratánál megkoszorúzták *Abádi Benedek* és *Szegedi Kis István* szobrát.

Mi újság, ifjúság?

Kiskőrös • A Déli Egyházkerület legnagyobb oktatási intézménye, a kiskőrösi evangélikus iskola gimnáziumának tanárai és diákjai október 8-án csendesnapot tartottak. A téma a sokszínűség volt. Ezen a programokban rendkívül gazdag szombaton nemcsak különféle csoportfoglalkozások közül választhattak a diákok, de délután megnézhették a társaik által nyáron Belgrádban a nándorfehérvári csatáról készített „videotudósítást” is, részt vehettek Tamás-misén, illetve a gimnázium 9. osztályos diákjai átvehették azt a százöt Bibliát, amelyet a Magyar Bibliatársulat képviselője, *Burján Tamás* hozott el nekik.

Az általános iskola október 24-én tartotta csendesnapját, melynek középpontjában a Biblia, Isten igéje állt. A téma feldolgozásához a diákoknak osztályonként állomásról állomásra kellett feladatokat megoldaniuk. A helyes megoldásokért az osztályok jutalmul egy-egy kulcsot kaptak a huszonnégy lakattal lezárt – éppen ennyi osztály van az iskolában – Bibliához. A záróáhítaton végül kinyílt minden lakat, és fény derült arra, hogy Isten igéje szikla, amelyre a keresztények életüket építhetik.

A csendesnapokról képes beszámoló található az intézmény honlapján: *kevi.hu*

MIHÁLY SZILVIA FELVÉTELE

Piliscsaba • *Hosszabbítás Jézussal* címmel rendezte meg tábortalálkozóját a *KÖSZI,* azaz a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért csapata október 12–14. között. A piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban tartott találkozón közel ötven gyerek és fiatal vett részt a lelkészek – *Szabó B. András* és *Asztalos Richárd* – lelki irányításával, valamint *Kelényi Zsolt* táborvezető és társai segítségével. A kétnapos rendezvény lehetőséget kínált arra, hogy találkozzanak egymással az elmúlt év összesen hét KÖSZI-táborának résztvevői és vezetői.

A tábortalálkozóról képes beszámolót olvashatnak egyházunk központi honlapján: *evangelikus.hu.*

Nyíregyháza • Október 20-án átadták a Túróczy Zoltán Evangélikus Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Óvoda új épületét, amelyet a november 16-i szentelést követően vehetnek majd birtokba az evangélikus óvodások. Ezáltal a 2009 óta működő, gyülekezeti fenntartású, huszonöt férőhelyes intézmény hetvenöt férőhelyes épületbe költözik, ahol decembertől két, az új tanévtől pedig három csoport fogadja majd a csöppségeket.

Az átadási ünnepség gyülekezeti nap keretében történt. A gyülekezet lelkészei mellett *Gáncs Péter* elnök-püspök, *Benczúr László* korábbi északi kerületi felügyelő, *Gulyás József,* a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés alelnöke és *dr. Kovács Ferenc,* Nyíregyháza polgármestere is jelen volt.

FOTÓ: SALLAI GÁBOR

Budapest-Fasor • Két rendhagyó énekórára került sor a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban október 26-án: a Mol támogatásával a harmincöt éve működő, nemzetközi hírű, Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar népzenei együttes, a *Muzsikás* látogatott el a nagy hagyományokkal bíró oktatási intézménybe. A második emeleti díszterem *Sipos Mihály, Porteleki László, Éri Péter* és *Hamar Dániel* muzsikájától és a táncra perdült diákok jókedvétől volt hangos ezen a délelőttön.

HÁMOR ENDRE FELVÉTELE

Nyíregyháza • A megszokottól eltérő módon indult a tanítás a nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban október 27-én. Minden osztályban, egy, az elmúlt húsz évben végzett diák lépett a katedrára, és mesélt arról, milyen volt Kossuth-diáknak lenni, mit vitt magával az ősi alma materből. A rendhagyó tanítási nap apropója az intézmény jubileuma volt: húsz évvel ezelőtt, 1992-ben kapta vissza az evangélikus egyház a gimnáziumot.

FOTÓ: FOTOGÉN FOTÓ

A rendhagyó tanítási órák után hálaadó istentiszteletet tartottak az evangélikus Nagytemplomban.

Folytatás a 10. oldalon

ŐSZI EGYHÁZI „ESEMÉNYKOSÁR”

Folytatás a 9. oldalról

Ezen – akárcsak a húsz évvel ezelőtti, a televízió által is közvetített tanévnyitó ünnepségen – *D. Szebik Imre* (azóta már nyugalmazott) püspök prédikált. A hálaadó alkalmon az új diákok fogadalmat tettek *Bozorády Ildikó* iskolalelkész áldása mellett.

Az ünnepi alkalmon *Tar Jánosné* igazgató köszöntötte *dr. Bánszki István* korábbi intézményvezetőt, valamint *Kákay István* országos irodaigazgatót.

Bük • Ifjúsági önkormányzat alakult a Büki Evangélikus Egyházközségben október 28-án. A szervezet a gyülekezet presbitériumában – annak jóváhagyásával – hivatalos képviseleti jogot is kapott. Az első közgyűlésen tanácskozási joggal vehettek részt az alsó tagozatos hittanosok, valamint a lelkész, a felügyelő és a hitoktató, szavazati joggal pedig a felső tagozatos hittanosok és azok az ifisek, akik az elmúlt naptári évben legalább egy gyülekezeti szervezésű rendezvényen részt vettek. Az ülés nyilvános volt.

Az ifjúsági önkormányzat *Giczi Nikolett* hitoktató bábversenyre készülő gyerekcsoportjaiból nőtt ki. Egy idő múlva már nemcsak az országos evangélikus bábversenyekre készültek a gyerekek, hanem egyre inkább kivették részüket a gyülekezet életéből is. A szeptember végén tartott lelkészszentelésre ők készítették elő a gyülekezeti házat, és festették le a kaput.

Az ifjúsági önkormányzat megalakulásáról bővebben egyházunk központi honlapján – *www.evangelikus.hu* – olvashatnak.

Gyülekezeti hálaadások

Mersevát • Első alkalommal rendeztek úgynevezett gyülekezeti batyus napot a Vas megye keleti határán fekvő kis településen október 20-án. A szombat délutáni esemény keretében a celldömölki gyülekezet és a hozzá tartozó öt filia (Mesteri, Tokorcs, Kemenesszentmárton, Kemenessömjén és Mersevát) hívei találkoztak. A házigazdák – akik nevében *Vargyainé Fodor Hajnalka* gondnok köszöntötte a közel száz vendéget – színes programokkal készültek a napra. A lelki táplálékról *Rác Dénes* és *Rác Dénesné Megyaszai Enikő* lelkészek gondoskodtak. A testi eledel főzőverseny keretében, nyolc bográcsban készült el. A napot játékos vetélkedők és beszélgetések tették még emlékezetesebbé.

FODOR DÓRA FELVÉTELE

Nemespátró • A gyékényesi egyházközséghez tartozó gyülekezetben a Leader-pályázat keretében megújult templomért adtak hálát október 28-án. Isten igéjét *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette, és a gyékényesi férfikar, valamint a helyi konfirmandusok éneke keretezte az ünnepi alkalmat. A közgyűlésen *Smidéliusz Zoltán* esperes, helyi lelkész kiemelte a felújítás során megtapasztalt gördülékeny munkát.

ADÁMI MÁRIA FELVÉTELE

Az ünnepségen köszöntőt mondott többek között *Szászfalvi László* miniszteri biztos, *Mészáros Tamás* kerületi felügyelő, *dr. Hári Tibor* egyházmegyei felügyelő, valamint *Zöldvári Ákos,* a falu alpolgármestere is. *Muntag András,* a Magyarországi Evangélikus Egyház zsinatának világi elnöke elismerő oklevelet adott át Smidéliusz Zoltánnak korábban zsinati elnökként végzett sokéves munkájáért.

Szepetnek • Nagykanizsa társgyülekezetében október 28-án, vasárnap délután a hívek együtt örültek annak, hogy a százkilencven éves templom újra régi fényében pompázhat. Az úrvacsorai istentiszteleten *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke prédikált. Az általános iskolások énekével és a Királyi Pál kórus műsorával a település német eredetéről emlékeztek meg.

A közgyűlésen *Deme Dávid,* a gyülekezet lelkésze beszámolt az elvégzett munkákról, amelyekhez az anyagi eszközöket a pályázati forrás mellett adományokból sikerült biztosítani. A köszöntők sorában megszólalt *Smidéliusz Zoltán* somogy-zalai esperes, *Mészáros Tamás* kerületi, illetve *dr. Hári Tibor* egyházmegyei felügyelő, *Pfeifer Zoltán,* a nagykanizsai társegyházközség felügyelője, *Ódor Imre* római katolikus plébános és *Demené Smidéliusz Katalin* nyugalmazott lelkész is. A gyülekezet történetéről *dr. Jáni János* adott áttekintést.

ADÁMI MÁRIA FELVÉTELE

Miskolc • A belvárosi gyülekezet kétszáztizenöt éves első templomáért adott hálát október 28-án. A türelmi rendelet idején épült és 1797. október 29-én felszentelt lelki hajlék az évszázadok alatt többször szenvedett tűzkárt vagy egyéb károsodást, így átesett néhány átépítésen, de az Úristen kegyelméből még mindig áll.

FOTÓ: HALMAI LÁSZLÓ

A hálaadó istentiszteleten *Sándor Frigyes* lelkész prédikált, és a gyülekezet nemrég alakult énekkara szolgált *Halmainé Újvári Mária* karnagy vezetésével. Az alkalmat megtisztelte jelenlétével *dr. Kriza Ákos* polgármester is.

Soltvadkert • Templomuk felépültének százhetvenötödik évfordulója alkalmából hálaadó istentiszteletet tartottak október 28-án a soltvadkertiek. A Bács-Kiskun megyei város azon kevés magyarországi település közé tartozik, ahol az evangélikus templom áll a központban. A halasi lutheránusok története az 1740-es években kezdődött, amikor a helyi földesúr hívó szavára hét német család érkezett ide. 1837-re épült fel a ma is álló, klasszicista stílusú templom, körülötte az 1948-ban épült gyülekezeti házzal, az 1990-ben indult evangélikus óvodával és szintén a gyülekezeti hitéletet szolgáló, 2000-ben elkészült Találkozás Házával.

Az ünnepi istentiszteleten *Gáncs Péter* püspök hirdette Isten igéjét. Köszöntőt mondott *Radosné Lengyel Anna* kerületi felügyelő, *Lupták György* esperes, *dr. Kerényi János, Font Sándor* és *Szávay István* evangélikus vallású soltvadkerti országgyűlési képviselő, *Lehoczki Ferenc* polgármester, valamint átadta üdvözletét a település németországi testvérvárosának, Bodelshausennek az evangélikus gyülekezeti küldöttsége is. Az alkalmon *Homoki Pál,* a gyülekezet lelkésze gyermeket keresztelhetett, méghozzá magyarul és németül is.

FOTÓ: LEHOCZKI FERENC

Kiskunhalas • *Gáncs Péter* püspök áhítata, *dr. Gszelmann Ádám* nyugdíjas iskolaigazgató gyülekezettörténeti előadása, *Szeberényi Imrének,* a gyülekezet hetvenkét éve hűséges munkatársának élménybeszámolója és oklevelek átadása fért bele a kiskunhalasiak október 28-ai ünneplésébe, amikor is a gyülekezet hetvenöt évéért adtak hálát.

A gyülekezet presbitériuma a neves évforduló alkalmából oklevéllel ismerte el négy presbiter – *Borbás Lajosné, Dinnyés Józsefné, Fekete Istvánné, Kristóf Imréné* – áldozatos munkáját. *A Kiskunhalasi Evangélikus Gyülekezetért* kitüntető címet *Jeszenszky Tiborné* nyugalmazott kántor, lelkészfeleség és *Szeberényi Imre* tiszteletbeli felügyelő vehette át. Őket *Jeszenszky Péter* másodfelügyelő méltatta, az okleveleket az egyházközség lelkésze, *Honti Irén* és *Andriska Pál* felügyelő adta át. A Déli Egyházkerület nevében *Radosné Lengyel Anna* felügyelő köszöntötte az ünneplő közösséget.

FOTÓ: KOVÁCS LILI

Szolnok • Kettős ünnepük volt a szolnoki evangélikusoknak október 31-én: nemcsak a reformációra emlékeztek, hanem templomuk felszentelésének nyolcvanadik évfordulójáért is hálát adtak. A wittenbergi vártemplom kicsinyített másában a közösség számba vette a nyolc évtized örömeit és nehézségeit. Az ünneplők között ült *Kőrössy Zoltánné* is, akit első lánygyermekként kereszteltek meg a szolnoki lelki hajlékban.

A gyülekezet kórusa nyár óta készült erre az ünnepre. Lelkészük, *Győri Péter Benjámin* vezetésével megtanulták *Győri Gábor Semper reformari* című zenés reformációi darabját.

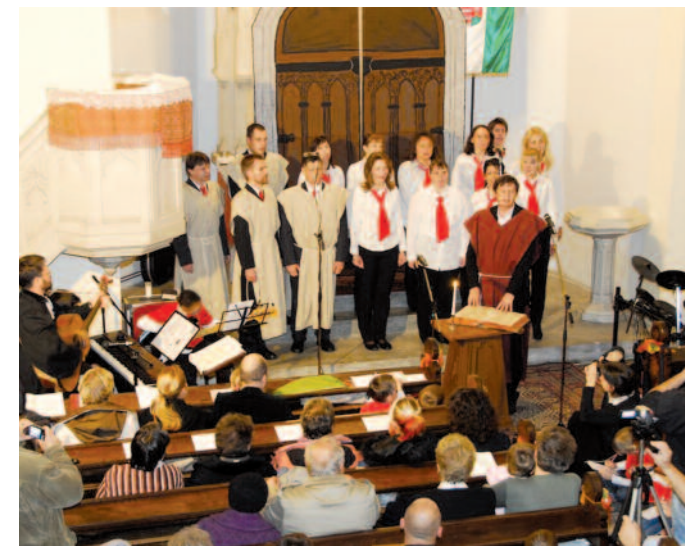

BÉKÉSY ISTVÁN FELVÉTELE

Budapest • Bár a gyülekezeti kereteken jóval túllép, de az október „elszámolásába” tartozik az is, hogy elkészült a Déli Egyházkerület püspöki hivatalának otthont adó épület homlokzati felújítása. A Puskin utcai házról hullott a vakolat, ezért a felújítás már évek óta esedékes volt, ám az idén a balesetveszély miatt halaszthatatlanná vált. Az utcafront szigorú műemlékvédelmi engedélyezési eljárás után készülhetett el.

KISS TAMÁS FELVÉTELE

KISS TAMÁS FELVÉTELE

A HÓNAP IGÉJE

„Mi az élő Isten temploma vagyunk”

(2Kor 6,16)

Mi a közös egy múzeumban, egy orvosi rendelőben és egy gyógyszertárban? Mindegyikbe elcsöndesedve lépünk be. Valaha a templomba is így léptünk be. Mert az a legkülönlegesebb hely a világon. Noha Isten mindenütt jelen van, ott különösképpen is. És az emberek is el akarnak csendesedni, hogy meghallják az Úr szavát.

Ma már nem mindenki imádkozik, amikor belép a templomba, nem csöndesedik el, nem fogja föl és nem érzi a „Szent” jelenlétét. Sokat fog jelenteni, ha újból úgy lépünk be a templomba, hogy „most az élő Isten színe elé jövök, aki szent, akitől bűnbocsánatot, tanácsot és békességet kaphatok”.

Az apostol azt hangsúlyozza, hogy a hívő ember is Isten temploma. Nem azt, hogy azzá kell lennie, hanem hogy az is. Még ha nem kellően vesszük is ezt figyelembe. A hívő ember nemcsak az Úr közelében van, hanem ott lakozik szívében az Úr. Nemcsak közel jön hozzá Isten, hanem belépett az életébe. Nem kívül van nála Isten, hanem belül. Így lehet az Úr az erős vára.

Mi következik ebből? Amit igénk mond: ne keverd az igazat a hamissal, ne engedd, hogy a külső zajok, kísértések és vágyak „zajossá” tegyék életedet, elvegyék szíved csendességét és békéjét. Mindig baj van abból, ha keveredik az igazság a hamisággal, a mulandó a múlhatatlannal, a földi a lelkivel.

Természetesen van az életünknek e világi vetülete is, de a hívő ember számára az örökkévaló a döntő. Azaz Istenen és az ő igéjén tájékozódik. Az az abszolút mértéke. Ahhoz viszonyít minden egyebet. Mondhatjuk úgy is, hogy a lelki odabent van, a világi kívül. Nem egyenlő mértékben számít a kettő. Ez lenne az a „felemás iga”, amitől a 14. vers is óv. Szívedben egyedül Jézus Krisztus legyen az Úr. A „templomban” másnak nincs jogos helye. Ott minden Istenre kell, hogy utaljon.

Milyen szent kiváltság: az élő Isten temploma vagy (vagy ha még nem vagy az, lehetsz). Otthon van nálad az Úr, az ő szava és akarata a döntő, őt kérdezed meg minden dolgodban, mint a régi falitábla mondja: „Hát Jézus mit szól hozzá?” És akkor ő a szívedben megmutatja, hogy mi a helyes. És akkor tudsz másképp cselekedni, mint ahogyan eltervezted. Mert vezetett ember lehetsz.

Ha pedig nem vezetett ember vagy, akkor „megvezetett” vagy. Mert azt hiszed, hogy Jézus nélkül szabad vagy. Hogy nem kell a csend, igeolvasás, imádság „odabent”, hanem minden fölfelé tekintés, elcsendesedés nélkül nekieshetsz napi feladataidnak vagy tán épp a másik embernek.

Ha pedig „templom” vagy, akkor lehet, hogy aki belép az életedbe, az is elcsendesedik. Mert megérzi, hogy szent hely és szent kör az, ahol áll. Az egyik oka annak, hogy tizenéves koromban elindultam az Úr útján, az volt, hogy a barátom egy olyan gyülekezetbe vitt el, ahol éreztem, hogy minden egészen más. Más volt a légkör. Ami felől később megértettem, hogy a Szentlélek jelenléte volt. Elkezdett vonzani a szent, a más, a máshol át nem élhető, meg nem tapasztalható. Az emberek hozzáállása is egész más volt: nyitottak voltak az újonnan érkező iránt is, és szeretetük különbözött attól, amit mi általában annak nevezünk. Nem egy emberi érzés volt, hanem a meg nem szolgált ráfigyelés, törődés.

Ó, bárcsak ne önmagunknak mennénk a templomba! Az ige, Jézus iránti nyitottság mellett nyitottak lennénk a másik ott lévő régi tag vagy új látogató felé is!

Ha jobban tudatosul bennünk, hogy az élő Isten, a feltámadott Jézus temploma vagyunk, akkor az is, aki a közelünkbe jön, megérzi az Úr jelenlétét, és az Úr elkezd munkálkodni az életében. És ő is a békesség, szeretet és a nyugodt szív embere lehet.

Mától értékeld jobban, hogy az élő Isten temploma lehetsz, mert ő benned lakozik!

■ Széll Bulcsú

Mindennapi kenyerünk

Egy szép őszi vasárnap délután elhatároztuk, hogy – életünkben először – bográcsozunk kicsinyke udvarunkon. Nem tudtuk, hogyan kell; nem tudtuk, mi kell bele, de arra világosan emlékeztünk, hogy a padlásunkon lennie kell egy bográcsnak és állványnak is. Tíz éve feltettük a lomok közé, és ott is maradt.

Mihelyst megszületett az ötlet, azonnal telefonáltunk a nagyszülőknek, hogy jöjjenek vacsorára, mert izgalmas lesz és kalandos!

Nekiálltunk a készülődésnek. Megkerestem a bográcsot. Amikor a férjem meglátta a kezemben, azt mondta, hogy ez egy katonai bukósisak. Lemértem, három liter víz fért bele mindössze. Tíz éve nagyobb volt! Összement? Vagy csak én emlékszem nagyobbra?

Ámde mindez nem szegte a kedvünket. Elkezdtük. Egy kiló hús, fél kiló bab és mindenféle zöldség belefért a kis kotlánkba, de a víz kiszorult belőle! Nem baj, leves helyett főzelék lesz! A tűzgyújtásban is járatlanok voltunk, így ámulva néztük, hogyan ölelik körbe a felcsapó lángok a bográcskánkat. Sokszor nem is látszott az edény, csak a lángoszlop. Közben szürke füst borította a vidéket és iszonyatos szag.

A rotyogó ételt kevergetni kellett, és ezt csak úgy tudtuk megoldani, hogy szigetelőszalaggal összekötöztem két fakanalat, hogy hosszabb legyen. Négy órát kellett a tűz mellett kuporognunk, utána napokig nem szabadultunk meg a füstszagtól. A gyerekek is segíteni szerettek volna mindenben. Hámoztak, pakoltak, sürögtek, forogtak, játszottak, majd egy teniszlabdával is dúsították a készülő vacsorát. Időközben pedig a sütőben felrobbant a süteményem…

A káosz közepén kenyeret sütöttem a lányaimmal. Begyúrtuk, formáztuk, keresztet rajzoltunk és még sütés előtt áldást kértünk rá. És áldás lett rajta! Olyan béke és nyugalom van egy kenyérben, hogy el sem lehet mondani! Kint lehet tűz, lehet füst, lehet süteményrobbanás, korom és hangzavar, de a kenyérben csend van és otthonmeleg.

Természetesen tudok kenyeret is elégetni, elrontani, de ezen az estén a kenyér üzenet lett és csoda! Megosztottuk a nagyszülőkkel, és az asztali áldásnál, a gyertya mellett, megéltük a mindennapi illatát és varázsát.

■ Papp Andrea

FORRÁS: LEVIBANDI.BLOGSPOT.HU

Fenyvesi Félix Lajos

Őszi kolostor

Öreg kolostor a vén sziklafal mellett.
Két szerzetes söpri a novemberi arany
falevelet, másik, meggörnyedt háttal
a lehullt gallyat hordja a lobogó
tűzre. Sovány arca, mint kódexek
pergamenlapjai, nézi a hunyó Nap
körül szálló madárrajt.
Szótlan szorgoskodnak kint, azután
imádkoznak a cella-csöndben odabent:
jegyzik a hit ódon-
szép szavait.
Ikonon istenanya könnye pereg,
fapadok nyikorognak a mélybarna
homályban, kopott könyv nyílik, s tollat
mártanak fekete tintába a gyertya-
fényben. Újra a kert, az ösvény, döngve
bezárul a tölgykapu az alkonyatban.

BODA ZSUZSA FELVÉTELE

Az idei ősz egyik első hóembere…

HETI ÚTRAVALÓ

„Íme, most van a kegyelem ideje! Íme, most van az üdvösség napja!” (2Kor 6,2)

Szentháromság ünnepe után az utolsó előttit megelőző héten az *Útmutató* reggeli s heti igéi az ítélet előtt, kegyelem alatt élő keresztyéneknek adnak tanítást az utolsó időkről. Heti igénk jó híre e próféciára épül: *„A kegyelem idején meghallgatlak, a szabadulás napján megsegítlek.”* (Ézs 49,8a) Elkezdődött a visszaszámlálás az egyházi év végén; halál, feltámadás, ítélet s örök élet vár Isten gyermekeire. Oda kell állanunk Isten ítélőszéke elé! „Bizony, bizony, mondom tinéktek: mind, aki megtartja az én beszédemet, az halált nem lát örökké.” (GyLK 702) Mégis csak „mindnyájunknak meg kell jelennünk a Krisztus ítélőszéke előtt, hogy mindenki elvegye jutalmát aszerint, amit a testben cselekedett: vagy jót, vagy rosszat.” (2Kor 5,10; LK) Mert az Isten őt élők és holtak Bírájává tette. De mikor jön el Isten országa? Jézusban elérkezett, s *„az Isten országa közöttetek van!”* És mikor jön vissza Jézus? Nem előre kiszámíthatóan és nem titokban; mert miként a villámlás mindenhol látható, *„egyszerre villan fel és fénylik, úgy jön el az Emberfia is az ő napján.”* (Lk 17,21.24). Pál figyelmeztet: a hitben erősek ne ítéljék meg az erőtleneket, mert *„akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk. Mert Krisztus azért halt meg, és azért kelt életre, hogy mind a holtakon, mind az élőkön uralkodjék.”* (Róm 14,8.9) Az üldözött keresztyének imanapján – amely reformátorunk névnapja is, ám őt „csak” kiátkozták – Urunk e szava bátorítson: *„Nem nagyobb a szolga az uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak.”* (Jn 15,20) Isten országának titkáról a magvető példázatában szólt Jézus. A mag, Isten igéje pazarlóan hull, s nemcsak jó földbe! *„Akinek van füle a hallásra, hallja!”* (Mk 4,9) Az Emberfia eljövetelét megelőzi a nagy megpróbáltatás ideje. *„Előbb azonban minden nép között hirdetni kell az evangéliumot.”* A christianusoknak vállalniuk kell akár a vértanúságot is Urukért; *„mindenki gyűlöl majd titeket az én nevemért; de aki mindvégig kitart, az üdvözül”.* (Mk 13,10.13) Ez utolsó időkben ti a *„különféle idegen tanításoktól ne hagyjátok magatokat félrevezettetni. Mert az a jó, ha kegyelemmel erősödik meg a szív. – Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.”* (Zsid 13,9.8) Antikrisztus támad, aki tagadja, hogy Jézus a Krisztus! *„Aki vallja a Fiút, azé az Atya is. – Az az ígéret pedig, amelyet ő maga ígért nekünk, az örök élet.”* (1Jn 2,23.25) A Gecsemáné-kertben egyedül gyötrődött, virrasztott, imádkozott Jézus, s ezt kéri minden követőjétől is: *„Virrasszatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek: a lélek ugyan kész, de a test erőtlen.”* (Mt 26,41) Az Emberfia visszajöveteléről így tanít: *„Azt a napot senki sem tudja, csak az Atya. – Vigyázzatok, legyetek ébren. – Mindenkinek mondom: Vigyázzatok!”* (Mk 13,32.33.37) *Dr. Luther* szerint: „Az a legjobb készenlét az ítéletnapra, ha valaki bűn nélküli életre vágyik. Krisztus azt mondja, hogy az ő eljövetele megváltás.” – „Örök Felség, / Ha vár minket az ítélet, / Légy kegyelmes, kérünk téged.” (EÉ 524,1)

■ Garai András

PALACKPOSTA

A Szentlélek temploma

„Minden szabad nekem, de nem minden hasznos. Minden szabad, csak ne váljak semminek rabjává. (…) Nem tudjátok, hogy testetek a bennetek lakó Szentlélek temploma, akit Istentől kaptatok? Nem tudjátok, hogy nem vagytok a magatokéi? Nagy volt a váltságdíjatok! Dicsőítsétek meg tehát Istent testetekben!” (1Kor 6,12.19–20)

„Tégy jót a testednek, hogy lelked szívesen lakjon benne!” – mondta *Avilai Szent Teréz* spanyol misztikus (1515–1582).

Keresztény emberként hajlamosak vagyunk olyan koncentráltan csak a lelkünkre figyelni, és azt trenírozni, hogy figyelmen kívül hagyjuk: test és lélek egybetartozik. A test bűnös lenne, és bűn vele foglalkozni? Isten így teremtett bennünket: testet *és* lelket adott nekünk. Holisztikusan nézni önmagunkat azt jelenti, hogy csak úgy vagyunk teljes egész, csak úgy lehetünk *egész-ségesek,* ha ezt a kettőt nem választjuk szét, hanem mint szervesen összetartozót nézzük, és úgy is bánunk velük.

Mit jelent a testünk jelzéseire odafigyelni? Mit jelent, hogy a testünket is ápolni, gondozni, edzeni és időnként kényeztetni kell? Azt, hogy nem bújunk a lustaság, a megszokottság, valamiféle „álkeresztény testellenesség” paravánja mögé, hanem megadjuk a ránk bízott földi sátornak is azt, amitől harmonikusan, kiegyensúlyozottan tud működni: minőségi eledelt, elegendő folyadékot, rendszeres mozgást és relaxáló pihenést. Aki kiszipolyozza a testét, nem gondolhatja komolyan, hogy abban *egészséges lélekkel* tud majd működni!

Ráadásul még itt van ez az ige, amely szerint a testünkben a *Szentlélek* is szeretne szállást venni. Ő azt szeretné, ha szeretnénk a testünket-lelkünket egyaránt. Akit nagyon szeretsz, azt vacak étellel várod, ha vendégségbe jön hozzád? Akit nagyon szeretsz, azt bezárod egy levegőtlen szobába tévét nézni, vagy inkább elmész vele sétálni a színpompás őszi erdőbe, ha meglátogat? Akit nagyon szeretsz, azt kényelmes ágyba fekteted és jól betakarod, hogy aludjon egy jót, ha fáradt és kimerült, vagy még további halaszthatatlan teendőkkel zsúfolod tele a napját?

Istent dicsérni: életünk csodálatos feladata, küldetése! Dicsérjük őt tettekkel, szavakkal, énekkel, tánccal, sétával, focival, harmonikus napi életritmussal, örömmel, békével!

■ Bogdányi Mária

Névjegy:
Bogdányi Mária
2011 óta a győri egyetemisták körében végzek egyetemi lelkészi szolgálatot. A Széchenyi István Egyetemen és a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Karán ökumenikus nyitottsággal – összefogásban a katolikus és református egyetemi lelkészekkel – és felekezeti sajátosságaink megtartásával szervezzük a közösséget, a fiataloknak szánt lelki programokat. Evangélikus alkalmaink nagy részét a győri evangélikus Öregtemplomban tartjuk. Programjainkról bővebben itt olvashattok: *http://gyoriegyetemi.ecclesia.hu.*

Hobbiként végzett életmód-tanácsadóként és nordic walking oktatóként, egyre többet tapasztalt biokertészként vallom és próbálom a test és lélek egységét és egészségét figyelembe véve élni és végezni a rám bízottak, családom és gyülekezetem szolgálatát. Férjemmel és négy gyermekünkkel a Győrhöz közeli Sokorópátkán élünk.

OSZTOZÓ

Harcban

Kétségtelen, hogy ez a kor újabb és újabb kihívások elé állít bennünket. Egyre nehezebb tájékozódni, megtalálni a helyes utat, és ha már megtaláltuk, nem könnyű megmaradni rajta. A keresztény fiatal élete folyamatos harc a korszellemmel. Nem kérdés, hogy fel kell vállalnunk ezt a harcot, csak gyakran nagyon nehéz a mindennapok csatatere-rén aprópénzre váltani a Biblia üzenetét.

Ebben segít neked *dr. Pálhegyi Ferenc* pszichológus, családgondozó. Őszi előadás-sorozatának címe: *Harcban a korszellemmel.* December 10-éig minden hétfő este 18 órakor hallgathatod meg Budapesten, a Ráday Kollégium dísztermében (IX. kerület, Ráday utca 28.). Szó lesz a családi konfliktusokról, a családokban kialakuló szereposztásról és a megbocsátásról.

Harcok persze már a Biblia korában is voltak. Az *Ószövetség* amellett, hogy a világ teremtésének, a bűnbeesésnek a története, illetve messiási jövendöléseket tartalmaz a Megváltóra vonatkozóan születésétől egészen a haláláig, izgalmas hadtörténeti munka is. A zsidók ókori élete ugyanis sok-sok vándorlásból és csatából állt. Ezt dolgozza fel a *Bibliai csaták* című könyv.

A Ventus Libro Kiadó gondozásában megjelent, gazdagon illusztrált munka a filiszteusok, izraeliták, asszírok, babilóniaiak, görögök és rómaiak egymás közötti konfliktusait tekinti át. A húsz ütközet mindegyikét bemutatják a hadtörténész szerzők térképen is. Emellett régészeti leletek, rekonstruált harci viseletek és fegyverek reprodukciói segítenek megérteni, hogy mi történt a frontvonalban. Közelről ismerkedhetsz meg Józsuéval, Saullal és Dáviddal, és megtudhatod, milyen körülmények között élhettek azok a népek, amelyekről egy-egy mondatot már biztosan hallottál a hittanórákon vagy a vasárnapi igehirdetésben.

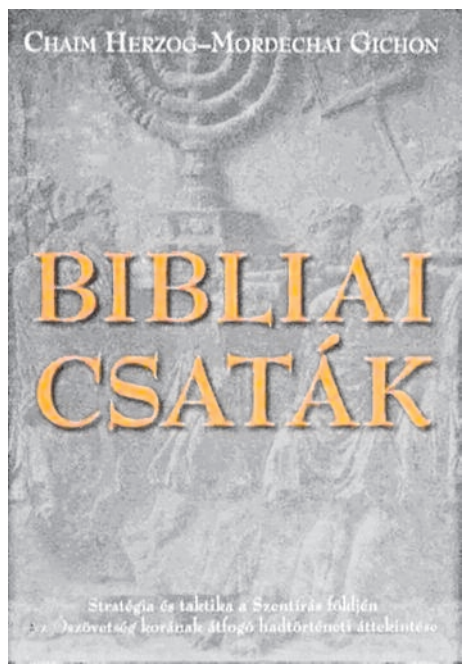

Az *Ószövetség* korát mára már jócskán maga mögött hagyta az emberiség, ám a háború talán soha nem volt annyira kegyetlen, mint jelenkorunkban. 1994-ben az emberiség történetének egyik legszörnyűbb eseménye zajlott Ruandában: három hónap leforgása alatt mintegy egymillió embert mészároltak le. A népirtásról azonban a világ nagy része szinte tudomást sem akart venni.

A *Hotel Ruanda* című, 2004-ben bemutatott filmből egy hétköznapi ember helytállását, hősiességét ismerhetjük meg. A főszereplő a gyilkosok tombolása közepette egy általa vezetett hotelben több ezer reményvesztett menekülő honfitársa életét menti meg azzal, hogy menedéket nyújt nekik. Bemutatásának évében a film megkapta a torontói nemzetközi filmfesztivál közönségdíját, ezért biztosan nem fogsz csalódni, ha rászánod magad, hogy beszerezd a DVD-t.

■ Jenő

Az oldalt szerkesztette: Vitális Judit

A testmozgás öröméről, a sport jótékony hatásairól olvashattatok interjút az ez év szeptember 30-i Evangélikus Élet *ifjúsági oldalán. Az akkor megkezdett témát folytatva az alábbi interjúban – ezúttal is egy bonyhádi testnevelő megszólaltatásával – egy egyéni és egy páros sportágat ajánlunk a figyelmetekbe, két hét múlva pedig a csapatsportokról lesz szó. (VJ)*

„A sport az egész személyiséget formálja”

Beszélgetés Ferenczi Imrével a futás szépségéről és a szórakoztató tollaslabdáról

▶ **„A sport mindenkié!” – szól a Médiaunió ez évi kampányának jelmondata, s ezzel beszélgetőtársam mélyen egyetért. Mindenki sportolhat, mozoghat, ehhez csak elszántságra, akaraterőre és kitartásra van szükség – mondja *Ferenczi Imre,* a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium testnevelője.**

– Magam is kipróbáltam több sportágat iskolai keretek között és azon kívül is. A torna, a kézilabda, a futball, minden érdekelt. Aztán tizennégy éves koromban a barátommal elsétáltam Pécsett a Tüzér utcába, a város sportpályájára, és attól kezdve gyakorlatilag ott éltem az életem, ott nőttem fel.

– Valami mellett csak letette a voksát…

– Mindig is magasugró szerettem volna lenni. Az edzőm az első edzésen előbb lefuttatott velem hat kilométert, s csak aztán engedett ugrani. Százötvenöt centit sikerült átszárnyalnom elsőre, úgyhogy maradhattam. Heti hét edzésem volt, a legjobb eredményem kétszázöt centi. Most, ötvenkét évesen százhetvenet ugrom.

– Gondolom, nem volt kérdéses a pályaválasztás.

– Valóban nem: autóvillamossági szerelő és technikus lettem.

– Nem mondom, hogy nem vagyok meglepett.

– A középiskolában még egyáltalán nem akartam testnevelő lenni. Természetesen a sportolást nem hagytam abba, sőt atlétikaedző voltam, de hat évig a szakmámban dolgoztam, igaz, ebből két évet a katonaságnál töltöttem. A rendszerváltás után határoztam el, hogy tovább képzem magam. Jelentkeztem Pécsre, az egyetemre, ahol testnevelő lettem végre, majd Budapesten, az akkori Testnevelési Egyetemen edzői végzettséget szereztem.

– Céltudatos és kitartó, mint egy hosszútávfutó.

– Az egyik kedvencem pont a futás. Amúgy is az egyéni sportok mellett teszem le a voksomat, nem vitatva persze a csapatsportok számtalan értékét. Ahogy említettem, magam is kéziztem, fociztam, tehát jól tudom, milyen varázsa van egy közösséghez tartozni, együtt küzdeni. Ám az egyéni sportoknál nem kell a többiekhez alkalmazkodni, nem kell attól tartani, hogy a csapattagok némelyike nem tesz meg mindent a sikerért, miközben mi hajtjuk magunkat. Szabadidős tevékenységnél pedig nem vagyunk másokra utalva, nem szükséges megvárni, míg összejön egy csapatra való ember. A futás tökéletes választás: bármikor, bárhol gyakorolható.

– De nem csak ezért a kedvence, ugye?

– Természetesen nem. A futásnak rengeteg kedvező élettani hatása van. Nő az állóképesség, az edzettség. A szív több vért tud pumpálni a keringésbe, ezáltal több oxigén jut a szövetekbe és a sejtekhez. Jó hatással van az anyagcserére, azok betegségeire, például a cukorbajra is. Légzőszervi, sőt hormonális változás is észlelhető egy idő után. Mindenki hallott már a boldogsághormonról. Nos, ez az endorfin hormon, amelyet az agy szabadít fel, boldogságérzetet kelt. Jó hír, hogy alig egy óra futás után ez már remekül érzékelhető, és a futás után akár órákra is elboríthat bennünket a boldogság.

Ha ez nem lenne elég, nő a stressz- és monotóniatűrő képességünk, pozitívan befolyásolja az énképünket, az egész személyiségünket formálja. Továbbá a vérzsírszintértékeinkben is kedvező változások következnek be – ami ugye nemcsak az élettani hatásai miatt fontos.

– Csak nem…?!

– De igen, pontosan: a futás fogyaszt. Emellett van egy esztétikája. A futás szép. Gondoljunk csak a *Tűzszekerekre.*

– Ez túl szép, hogy igaz legyen. Semmi sem lehet tökéletes, márpedig ahogy a futást ecsetelte, ez bizony annak tűnik. Valami gikszer csak van vele?!

– Mint minden mozgásnál, sportnál, itt is fennáll a sérülés veszélye. Erre természetesen oda kell figyelni. Kezdjük mindjárt azzal, hogy tényleg elengedhetetlen egy jó futócipő, erre kötelező áldozni. Fontos a fokozatosság betartása. Ne fussunk egyből maratoni távot. A bemelegítésről, majd a futás befejezése utáni lazításról, nyújtásról se feledkezzünk meg! Ezek elhanyagolása ficamokhoz, törésekhez, a lágyrészek sérüléseihez, akár izomszakadáshoz is vezethet. Az életkori sajátosságokat és egyéb adottságokat is tekintetbe kell venni, úgyhogy ha a futás túl megerőltető, a kocogás nagyszerű alternatíva!

– Igazán meggyőző volt az érvelése a futás mellett.

– A futást azért emeltem ki az egyéni sportok közül, mert ez a legegyszerűbb, bárki által végezhető mozgásforma, s ehhez a műkedvelőknek – egy idő után – edzőre sincs szükségük.

De ha már az egyszerűségnél tartunk, azért megemlítek egy csapatsportot is: a tollaslabdát.

– Gyerekkorom egyik kedvence. Az öcsémmel kiálltunk a házunk elé az útra, és órák hosszat tollasoztunk – persze akkoriban sokkal ritkábban jártak felénk autók, mint most. A tollashoz tényleg nem kell drága felszerelés, és ez is bárhol űzhető. Partner ajánlott, ez kétségtelen…

– Igen, a tollaslabda – nemzetközileg használt nevén *badminton* – nagyon népszerű. Húsz éve olimpiai sportág. Azon a szinten már nagyon „gyilkos” is tud lenni; erőkifejtésben, anyagiakban egyaránt. Ez a szint már nem mindenkié.

Az egyszerűbb változat azonban nagyon egészséges és rendkívül szórakoztató. Érdekességként említem, hogy egy pécsi vállalkozó háromszázmillió forintból, saját költségén, tollaslabdacsarnokot építtetett a baranyai megyeszékhelyen. Meggyőződése, hogy a sport által egészségesebb lesz az egész társadalom. Nem a befektetése megtérülésére hajt, ténykedését a közösség iránti szolgálatnak tekinti, ezért igen kedvező áron lehet igénybe venni a csarnok szolgáltatásait. Indonéziából hozott edzőt a pécsi egyesületnek. Merthogy jelen pillanatban a távol-keletiek a legjobbak ebben a sok ügyességet kívánó sportágban.

– Szakemberként mit mond, hány éves koráig sportolhat egy ember?

– Nem tudom a határt megmondani, egyéne válogatja. Nekem van egy tanítványom, akinek immár harminc éve vagyok az edzője. *Marika* néni száz és kétszáz méteres futásban indul Európa- és világbajnokságokon senior kategóriában. Mindig dobogós helyezéseket ér el. Hetvenhét éves. Kell ennél jobb példa arra, hogy a sport mindenkié?

■ V. Gänszler Beáta

Bármily hihetetlen, a tollaslabda több ezer éves múltra tekint vissza. Játszották a kínaiak, az aztékok, a görögök és a rómaiak is. A 17. században Európában szintén űztek hasonló játékot. Mai formájában Indiából indult útjára; itt ismerték meg a brit tisztek, s ők honosították meg Angliában. Száznegyven évvel ezelőtt, 1872-ben *Beaufort* herceg birtokán, Badmintonban tartottak először tollaslabdaversenyt, a sportág e városkáról kapta angol nevét. A Magyar Tollaslabda-szövetség 1969. június 1-jén alakult meg.

Nemzedékek nevelője

Egy evangélikus kántortanító élettörténete

Jó néhány korabeli dokumentum reprodukcióját is megtalálja az olvasó abban az életrajzi kötetben, amely nemrégiben látott napvilágot *Tóth Ernő evangélikus kántortanító élettörténete* címmel. Szerzője és szerkesztője a kiadvány „főszereplőjének” legidősebb fia, *Tóth Csaba.* A jó minőségű, szép kiállítású, dokumentumértékű fotókkal illusztrált könyv alapos kutatómunka eredményeként született meg, a szerző sok mindennek utánajárt, egyházi levéltárakban, anyakönyvekben, iskolák iratanyagában kutakodott.

Tóth Csabának a kötet elkészítésében ezenfelül néhai édesapja is a segítségére volt, minthogy életének számos személyes dokumentumát megőrizte. Ilyenformán a kötetben átfogó életrajzot és pályaképet kap az olvasó, olyan részletességgel, hogy például még a nemeskéri iskola és tanítólakás 1940-ben készített alaprajzát is fellelhetjük.

Írásába Tóth Csaba gyermekkori emlékeit is beleszőtte, így a kötet egy népes család élettörténete is, ugyanakkor kordokumentum is. Ezért nem csak a családtagok számára lehet érdekes olvasmány.

Az egykori, sokak által szeretett nemeskéri kántortanító kálváriája az ágostai hitvallású evangélikus népiskola 1948. évi államosításával, majd az ‘50-ben zajlott körzetesítéssel kezdődött. Pályafutása alatt Tóth Ernő nemcsak segítőkészséggel találkozott, hanem – a pártállam idején – rosszakaratú emberek is alakították sorsát. Pedig a dokumentumokból is kiderül, hogy tántoríthatatlan, példás életet élt, „társadalmi munkájával” többször kiérdemelte a pártállam okleveleit is, és a rendszerváltozás után is elismerésben részesült. 1996-ban – hetven évvel azután, hogy megszerezte kántortanítói oklevelét – a soproni városházán vehette át rubindiplomáját.

Tóth Ernő 1905. június 24-én született Sajtoskálban. Az elemi iskolát Nemesládonyban, majd Szakonyban járta, mivel szülőfalujában sem templomuk, sem iskolájuk nem volt az evangélikusoknak. A hat elemi elvégzése után a soproni evangélikus líceumba került, majd az evangélikus tanítóképző intézetben folytatta tanulmányait, 1926-ban végzett.

A *Harangszó* című evangélikus néplapban olvasta a felhívást, hogy Nemeskéren kántortanítót keresnek. Gyalog ment a faluba, kezében felvételi kérelmével. Hamarosan meghívták kántorpróbára, majd – mivel a gyülekezet őt választotta – megkapta a kántortanítói meghívót és díjlevelet. Az iskola államosításáig *Gőcze Gyula,* illetve *Novák Elek* lelkészek mellett szolgált.

Az államosítás azzal is együtt járt, hogy *állami tanítói* státusba került. 1955-ben a kántori szolgálat ellátása miatt fegyelmivel sújtották: *írásbeli megrovásban* részesült, majd a templomtól is eltiltották; a fegyelmit csak 1956 októberében, a forradalom alatt hatálytalanították, ezután ülhetett vissza az orgonapadra.

Az iskolakörzetesítés után a szomszéd község, Lövő általános iskolájában tanított, majd amikor a gyerekek létszámának növekedésével Nemeskéren újra meg kellett nyitni az iskolát, visszakerült ide mint a tagiskola vezetője. 1965-ben vonult nyugdíjba.

A tanítás és a kántori szolgálat mellett hosszú éveken át községi könyvtáros, népművelési ügyvezető, valamint az Állami Biztosító helyi megbízottja is volt, nyaranta pedig cséplőgép mellett vállalt ellenőri munkát. Télen-nyáron, esőben és napsütésben hétről hétre kerékpáron vitte egyházunk hetilapját, az *Evangélikus Életet* a szomszéd falvakba.

1939-ben kötött házasságot *Halász Zsuzsannával.* Négy gyermekük született. Hűséges társát hosszú, súlyos betegség után 1978-ban veszítette el, öt évvel később egyik fia is meghalt. 1991-ben fiatalon megözvegyült legidősebb fia, Csaba magához vette, és Lentibe vitte, de új lakóhelyét sohasem tudta megszokni.

Földi pályája 1997-ben ért véget. Július 8-án temették el Nemeskéren, felesége mellé. Tóth Ernő volt Győr-Moson-Sopron megye utolsó kántortanítója.

■ Menyes Gyula

Tóth Ernő evangélikus kántortanító élettörténete. Írta és szerkesztette Tóth Csaba. A szerző kiadása, 2012. A könyv 1000 forintos áron kapható Sopronban, a gyülekezeti iratterjesztésben és a Cédrus könyvesboltban, valamint utánvéttel a szerzőnél (Tóth Csaba, 8960 Lenti, Zrínyi Miklós u. 8/B).

Rámpás konfirmáció

Bátori István egy baleset miatt lett rokkant, és kényszerült kerekes székbe. Ezt konfirmációi bizonyságtételében mondta el a pesterzsébeti evangélikus gyülekezet előtt az októberi családi istentiszteleten.

Az alkalomra meghívta keresztanyját, hitvesét, az egyik szomszédját, meghívta kerekes székes sorstársát is, akivel minden istentiszteleten együtt vannak, valamint *Molnár Évát,* a könyvtárost. Merthogy – amint elmondta – 2011 karácsonya előtt tőle kért tanácsot: tud-e olyan közösséget ajánlani karácsonyra, ahova be tudna menni kerekes székével. Éva az evangélikus templomot ajánlotta, „ott van rámpa, és ott kedvesen fognak fogadni” – mondta. Bátori István így került kapcsolatba gyülekezetünkkel.

KOZICSEK HENRIETTA FELVÉTELE

Szeretettel vették körül sokan. Egyre inkább idetartozónak érezte magát. A „kicsik” konfirmációjakor határozta el, hogy ő is konfirmál, mert szeretne úrvacsorát venni, át szeretné adni az életét az Úr Jézusnak. Hetente két-három alkalommal is vette a fáradságot, és villanyhajtású kerekes székével eljött Angyalföldről Pesterzsébetre.

Istentiszteletek, bibliaórák, Józsué férfikör, piliscsabai konferencia – minden érdekelte. Végül egy lelkipásztori beszélgetésben életgyónást tett, és készültünk a családi istentiszteletre, a konfirmációi alkalomra.

Az ünnepi istentiszteleten az ige a béna meggyógyításáról szólt. Jézus megközelíthetetlen volt a béna számára – hangzott az igemagyarázat. Még akkor is, ha volt négy lelkes testvér, akik cipelték a nyoszolyáját. Ott az utat elálló tömeg volt az akadály – az erzsébeti közösségnél pedig hosszú ideig a dombon álló templomhoz vezető sok lépcső.

Korábban – emlékezett vissza a lelkész – egy közgyűlésen vita folyt arról, hogy hova kerüljön a rámpa. Valaki meg is jegyezte: „Jó, jó, vitatkozunk, de hol van itt a tolószékes, akinek ezt építjük?” Nem tudtunk válaszolni. Nem is készült el a végleges rámpa, csak egy egyszerűbb változat. Most már tudjuk, hogy azért hiányoztak közülünk ezek a testvérek, mert nem volt rámpa.

Építészeti, európai uniós előírás? Nem! Több annál. Figyelem és irgalom és – hát konfirmáció! Rámpás konfirmáció!

■ Gyjs

KIRÁNDULÓ GYÜLEKEZETEK FIGYELMÉBE!

Gerencsérvár Oroszlány határában

Komárom-Esztergom és Fejér megye határán, Oroszlány és Pusztavám közt félúton járva lelhetünk rá Gerencsérvárra.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A Vértes vonulatai közt jó minőségű, de tájékoztató jelzések nélküli műúton közelíthetők meg romjai. Az aszfaltról induló erdei ösvényt már feliratozták, de irányjelző táblája korántsem egyértelmű utasítással szolgál. Egy kitérő után kiderül, hogy a várrom szinte közvetlenül a főút melletti erdőrészen bújik meg. De az információhiány a romnál sem szűnik meg: nagyon hiányzik az erődítés múltját bemutató, a hasonló látnivalóknál szokásos információs tábla.

Gerencsérvár 13-szor 7 méteres, toronyszerű épület. A vár környéke a Csák nemzetség birtoka volt. Erődítményét a befolyásos nemzetség sarja, *Csák Ugri*n esztergomi érsek emeltette 1140 tájékán. Az 1200-as években Árpád-házi királyaink tulajdonában volt. *Nagy Lajo*s gazdag zsákmány reményében vadászkastélynak használta. A gyermek *V. László* 1440-es székesfehérvári koronázására útban itt szállt meg anyjával, *Erzsébe*t királynéval. Utóbb uralkodói hűbéradományként gazdag birtokos családok, a *Rozgonyiak*, az *Újlakiak*, az *Erdődyek*, majd az *Eszterházy* família kezébe került.

Az oszmán hódítás időszakában pusztult el. Soha nem épült újjá. Csekély falmaradványai dacolnak az idővel. Körülötte jól kirajzolódik és körbejárható az erődítményt egykor övező várárok.

A falak mellett egy fából hevenyészve összeállított oltárra és keresztre lehettünk figyelmesek. Reméljük, ma is ott vannak helyükön, és az erre járókat egy ima elmondására sarkallják.

■ Rezsabek Nándor

HIRDETÉS

Felügyelők országos konferenciája

Révfülöp, 2012. november 23–25.

BESZÉLGESSÜNK AZ EGYHÁZUNKRÓL!
A találkozó péntek este vacsorával kezdődik, és vasárnap ebéddel zárul.

Program:
Péntek
18.00 Vacsora
18.30 Köszöntő – *Prőhle Gergely* országos felügyelő
18.40 Nyitóáhítat: *„Tanítván őket…”* (Mt 10, 27) – *Szemerei János* püspök
19.10 *Első beszélgetés:* Oktatás (moderátor: *Fábri György*)
Szombat
08.30 Reggeli
09.00 Laudes: *„Hálaadással tárjátok fel kéréseiteket”* (Fil 4,6) – *dr. Hafenscher Károly (ifj.)*
09.30 *Második beszélgetés:* Diakónia (moderátor: *Lengyel Anna*)
10.45 Szünet
11.00 *Harmadik beszélgetés:* Egyházi, gyülekezeti élet (moderátor: *Mészáros Tamás*)
12.30 Ebéd
14.00 *Negyedik beszélgetés:* Média (moderátor: *Prőhle Gergely*)
15.30 Vita az első négy beszélgetésről
17.00 Előadás és *ötödik beszélgetés:* Az egyházak küldetése a 21. században (vendégünk: *Balog Zoltán* miniszter)
18.30 Vacsora
19.00 Áhítat: *„A háztetőkről hirdessétek!”* (Mt 10, 27) – *Gáncs Péter* püspök
Vasárnap
08.30 Reggeli
09.30 Záró istentisztelet: *„A szegények mindig veletek lesznek…”* (Jn 12,7–8) – *dr. Fabiny Tamás* püspök
12.00 Ebéd
Jelentkezni a revfulop@lutheran.hu e-mail címen lehet november 10-ig.
Kedvezményes részvételi díj: 6000 Ft. (A program esetleges megváltoztatásának jogát fenntartjuk.)

HIRDETÉS

Pályázat intézményvezetői állásra

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma (1085 Budapest, Üllői u. 24.) pályázatot hirdet a Baldauf Gusztáv Evangélikus Szeretetotthon (7666 Pogány, Széchenyi u. 18.) intézményvezetői álláshelyének betöltésére.

Az intézményvezető által ellátandó feladatok: az intézményvezető feladatkörét az egyház intézményeiről szóló 2005. évi VIII. törvény 19. §-a határozza meg.

Pályázati feltételek: • a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működési feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet 3. számú mellékletében meghatározott felsőfokú szakképzettség • büntetlen előélet • legalább 5 év, a szociális ellátás területén betöltött munkakörben szerzett szakmai gyakorlat • felhasználói szintű számítógépes ismeret.

Előnyt jelent: • szociális és/vagy egészségügyi alapszolgáltatás vagy szakellátás területén szerzett hosszabb idejű gyakorlat • élő kapcsolati háló Pécs város ellátórendszereiben • evangélikus egyháztagság • aktív gyülekezeti elkötelezettség • „B” kategóriás jogosítvány.

A pályázathoz csatolni kell: • a képesítést igazoló okiratot • szociálisszakvizsga-bizonyítványt vagy a pályázó nyilatkozatát arról, hogy a kinevezést követő 2 éven belül vállalja a szociális szakvizsga megszerzését • önéletrajzot és részletes szakmai életrajzot • az intézmény vezetésére, fejlesztésére vonatkozó programot • 30 napnál nem régebbi hatósági erkölcsi bizonyítványt • keresztlevelet • lelkészi ajánlást a pályázó gyülekezeti lelkészétől.

A magasabb vezetői megbízás időtartama: 6 év (3 hónap próbaidővel), 2013. január 1. napjától 2018. december 31. napjáig. *Bérezés:* a Kjt. szerint.

A pályázat benyújtásának határideje: 2012. november 25.

A pályázat benyújtásának helye és módja: a pályázatot a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Titkárságának címére (1085 Budapest, Üllői út 24. I. em.) kérjük benyújtani három példányban (közülük kettőt papíron, egy példányt pedig elektronikus adathordozón/CD-n), zárt borítékban. A borítékra kérjük ráírni: „Baldauf Gusztáv Evangélikus Szeretetotthon”.

A pályázat elbírálásának rendje: az egyház intézményeiről szóló 2005. évi VIII. törvény szerint.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítás kérhető a 20/770-3643-as telefonszámon.

HIRDETÉS

Evangélikus műsor a Magyar Televízióban

November 11-én, vasárnap az M1-en 10.05-kor, az M2-n 13 órakor *Huszár Gál* címmel az ötszáz éve született reformátorra emlékezünk. A műsorban archív felvételről megszólal *Botta István* is. Szerkesztő: *Nagy László.*

Istentiszteleti rend • 2012. november 11.

Szentháromság ünnepe után utolsó előttit megelőző (ítélet-) vasárnap.
Liturgikus szín: zöld. Lekció: 1Thessz 4,13–18; Jób 14,1–6.
Textus: Mt 13,47–50. Énekek: 495., 499.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. dr. Agod Anett; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10.; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Horváth Ferenc; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. (asztali beszélgetések); **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv.) Aradi György; du. 6. (dzsesszistentisztelet) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; du. 6. (Márton-napi vesperás) Véghelyi Antal, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpádné; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Kósa László; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Darvas Anikó; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Darvas Anikó; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Deák László; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Deák László; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; du. 5. (gyermek-istentisztelet) Hokker Zsolt; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: Boda Zsuzsa

Légi harcok szomorú mementói

Beszélgetés Végső István történésszel

▶ Bács-Kiskun megye területét 1944 nyarán érte el a második világháború frontja. A harcok közben jó néhány repülőgép lezuhant, fedélzetén a legkülönfélébb nemzetiségű legénységgel. A roncsok sok helyütt a mai napig a földben pihennek. Ezek kutatásáról beszélgettem *Végső István* kiskunhalasi történésszel, aki egy Madarason lezuhant repülőgép utolsó óráit derítette fel.

– Hogyan értesült arról, hogy megyénkben repülőgéproncsokat rejt a föld?

– Egy bajai kutató hívta fel erre a figyelmemet, és vele kezdtük meg a kutatásokat. Madaras községben persze ismert volt a történet, de sok legendával megfűszerezve terjedt. Szó volt ugyanis néger pilótákról, amerikai katonákról és sok minden másról. Efféle téves információk sűrűjében kellett megbirkózni a történeti valósághoz vezető úttal.

– Hol kutattak eddig Bács-Kiskun megyében, és milyen eredménnyel?

– Legalább tíz községben és városban találtunk nyomokat, és jártuk be a terepet. Például Kelebia, Katymár, Madaras, Bácsbokod, Gara, Felsőszentiván határában leltünk nyomokat, amelyeket – lengyel, magyar, angol, amerikai, német – katonai jelentések, veszteséglisták, levéltári anyagok is megerősítettek. Minden esetben ismerjük a lezuhanás biztos helyszínét, illetve mindegyiknek a történetét feldolgoztuk, rögzítettük.

A gépek többségét magyar és német vadászpilóták lőtték le. Volt közöttük amerikai és angol gép is. Csak néhány helyen történt tragédia, ahol a személyzet már nem tudott kiugrani. Jó részük a solymári katonai temetőben nyugszik.

A roncskutatásnak egyébként azáltal lesz valódi haszna és értéke, ha a roncs felkutatásán túl az emlékezés is teret kap – Madarason a lelőtt gép legénységének emlékét kopjafa őrzi, s ennél a helyiek évente az évfordulón megemlékezést is rendeznek.

– Mi volt a legmérvadóbb a kutatás során: a már meglévő szakirodalom, a levéltári anyag vagy esetleg a még élő emlékezők elbeszéléseiből származó információ?

– Én mindegyiket fontosnak tartom, de nyilván egy helybeli személy, aki nem is volt katona, kevésbé tud forrásul szolgálni, mint egy korabeli, hivatalos, hadi dokumentum. A szakirodalom jelenleg igen csekély ezekben az ügyekben. A legtöbb adatot a magyar és külföldi adattárak és archívumok adják.

– Konkrétan mit tudunk a Madaras mellett lezuhant repülőgépről?

– A Madarason lezuhant B–24-esen a szövetséges légierőben, brit állományban szolgáló lengyel egység tagjai voltak. 1942 óta repültek együtt, már valószínűleg Észak-Afrikában is bevetették őket. Az 1944 augusztusában kirobbant varsói felkelésnek nagy szüksége volt az utánpótlásra. Ezért szálltak fel minden este gépek, hogy segítsék a nácik ellen harcoló lengyel hazafiakat. Ez az egység is azon volt, hogy mindent megtegyen honfitársaiért, és vállalták a nem kis kockázatot.

– Mit lehet tudni a lezuhanás körülményeiről és az elhunytakról?

– 1944. szeptember 13-án az olaszországi Brindisi melletti Campo Casaléból szálltak fel. A start este 19 óra 55 perckor minden probléma nélkül megtörtént. Közel egyórás repülés után a gép elérte a magyar légteret. A légvédelem, észlelve az ellenséget, akcióba lépett: riadóztatták az Újvidéken állomásozó *Wilhelm „Wim” Johnen* századost, aki Messerschmitt Bf 110 G–4 típusú vadászrepülőgépével szállt fel. „Wim” addig harmincegy légi győzelmet magáénak tudó vadászpilóta volt. A szállítógépek felfedezése után négyezer méteren kezdte meg támadását a kiszemelt gép ellen. A szállítórepülő 21 óra 15 perc körül részeire hullva zuhant le Madaras határában. Hét lengyel katona halt akkor hősi halált.

A SZERZŐ FELVÉTELE

– Mik lesznek a következő lépések a témában?

– Természetesen nagy terv és álom, hogy komoly roncskutatást végezzünk a terepen. Sejthető, hogy a motorok a mai napig a földbe fúródva várják a régészeket. És persze elképzelhető, hogy néhány személyes tárgyat, lőszert és érdekesebb roncsdarabot is találunk. De bizonyára kell még néhány év, amíg összegyűjtjük az ehhez szükséges anyagiakat.

■ Ifj. Káposzta Lajos

Az írás a Kontakt című, kecskeméti német–magyar városmagazin 2012. október 15-i számában megjelent írás rövidített, szerkesztett változata.

A HIDEGBEN NEM CSAK A HAJLÉKTALANOK VANNAK BAJBAN

Csúcsforgalom a segélyszervezetnél

▶ Már most százszázalékos kihasználtsággal, azaz telt házzal működnek országszerte az Ökumenikus Segélyszervezet szociális intézményei. A folyamatos lehűlést tapasztalva egyre többen keresték föl az Ökumenikus Segélyszervezet szociális központjait segítségért.

„Elsősorban a sokgyermekes családok és a kisnyugdíjasok oldják meg nehezebben az immár testközelbe került problémát” – mondta *Révfalvi Dorottya,* a segélyközpont vezetője. Hozzátette: naponta több tucat támogatási kérelem érkezik már hetek óta a téli tüzelő tárgyában is. Legtöbbször cipővel, meleg ruhával, takaróval segítenek a segélyszervezet munkatársai, hiszen előfordul, hogy a segélykérők nem tudják fűteni a lakásukat, de sokan kérnek élelmiszer-támogatást is.

Az Ökumenikus Segélyszervezet az ország több pontján működtet hajléktalanokat segítő intézményeket. Ezekben is megkezdődött a téli felkészülés. *Szilágyi István,* a segélyszervezet gyulai szociális központjának vezetője elmondta, hogy náluk több hónapja várólista van, és ennek a hosszabbodására számítanak a következő időszakban.

Már most nagyon sok család és hajléktalan keresi föl az intézményt segélykéréssel. „November 1-jétől kezdődött a krízisidőszak, melyre pótágyak felállításával, hálózsákok és meleg ruhák kiosztásával, valamint gyógyszerek beszerezésével készültünk föl, és folyamatosan nyitva tartunk” – nyilatkozta az intézményvezető.

Debrecenben az Ökumenikus Segélyszervezetnél mindennap reggelit kaphat az intézményt felkereső közel száz rászoruló. A fűtött helyiségekben a melegedés mellett mosási lehetőség is van, és a betérők például internetkapcsolattal rendelkező számítógépet is használhatnak a munkakereséshez.

Figeczki Tamás, a segélyszervezet debreceni szociális központjának vezetője elmondta, hogy nemcsak az intézmények szolgáltatásait bővítik, de megerősítik az utcai megkereső szolgálatot is. „A megnövelt munkaidő során takaróval, élelmiszerrel, gyógyszerrel segítünk azoknak, akik nem keresik föl az intézményeket” – tette hozzá a szakember.

Az Ökumenikus Segélyszervezet munkáját a 1353-as adományvonalon hívásonként kétszázötven forinttal vagy a szervezet on-line adományozási felületén, a *www.segelyszervezet.hu* oldalon lehet támogatni.

■ Ifj. Kis Boáz

Búcsú Félénktől és Páncéltól

Négy éve kezdődött. Ahogy minden gyerek, az enyéim is nyafogtak már egy ideje, hogy szeretnének valamilyen állatot. Lettek hát halak, és lett két ékszerteknős, Félénk és Páncél.

Teltek az évek, a teknőcök pedig valószínűleg jól érezték magukat, mert csak nőttek és nőttek. Az akvárium egyre kisebb lett, többször nagyobbra kellett cserélni a lakóhelyüket. Mostanra azonban beláttuk, hogy ez nem mehet így tovább, valamilyen megoldást kell számukra találni, mert látható volt, hogy már nem kényelmes nekik a helyük.

De hogyan tovább, mit lehet csinálni két jókorára nőtt ékszerteknőssel? Szembesülnünk kellett azzal, hogy szinte mindenki azt javasolta, nyugodtan engedjük el őket valami vízparton, ők is így tettek – mondták – megunt teknőseikkel. És bár nagyon csábító volt ez az egyszerű megoldás, ellenálltunk, mert már tudjuk, hogy az ékszerteknős komoly veszélyt jelent a hazánkban őshonos mocsári teknősökre.

Az özönfajokkal foglalkozó nemzetközi munkacsoport és a Természetvédelmi Világszövetség a világ száz legveszélyesebb inváziós faja között tartja számon az ékszerteknőst, így a hazai fajok védelmében az Európai Unió már 1997-ben megtiltotta behozatalukat.

Komoly nyomozómunkával találtunk arra az információra, hogy a Fővárosi Állat- és Növénykert korlátozás nélkül befogadja az ékszerteknősöket, éppen a hazai mocsári teknősök védelmében. Telefonálás. Igen, tényleg vihetjük őket, úgyhogy nehéz szívvel, de beraktuk a két teknőcöt két papírdobozba, és irány az állatkert!

A gyerekek maguk engedhették be a teknősöket a nagy tó vizébe, ahol pillanatok alatt eltűntek. Könnyes búcsúzás és egy kis aggodalom, hogy mi lesz ott velük. De hol lehetne jobb helyük, mint egy állatkertben – nyugtatgattuk magunkat.

Aztán néhány órával később kezdődött a könyörgés: akkor most vehetünk új, kicsi teknősöket. Pedig hányszor elmagyaráztuk nekik, hogy miért nem jó, ha ilyen állatot szerzünk be, és hogy soha többet! Talán megbékélnek a helyzettel. És megértik, hogy másfajta állatokról is gondoskodhatnak nagy haszonnal: a korán jött téli időben például már elkezdődött a madarak téli etetési időszaka, hálásan jönnek, mint minden télen, a „madáréttermbe".

S hogy miért lett ebből a családi eseményből „ararátos" cikk? Mert

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó

nem kevés embert és természetesen állatot is érint a téma. Nemcsak megunt teknősöket hagynak ugyanis sorsukra, de például nagyon sok húsvéti nyúl is az utcára kerül az ünnep után néhány héttel vagy akár néhány nappal, de kutyákat, macskákat, tengerimalacokat, hörcsögöket és még számos más állatot is szabadon engednek sokan, akik nem mérték fel az állattartással kapcsolatos nehézségeket. Az szinte „hagyomány", hogy a megunt akváriumi halakat és egyéb vízi kedvenceket a budapestiek a Margitsziget aranyhalas tavába engedik.

Jó lenne, ha léteznének kifejezetten díszállatok számára kialakított menhelyek is, hiszen nemcsak állatvédelmi problémáról van szó: némely fajnak a hazai élővilágban való megjelenése káros az őshonos fajokra. Persze az igazi megoldás az lenne, ha nem is vásárolnánk meg ezeket az állatokat!

Gondoskodjunk a körülöttünk, a természetben élő madarakról, kisemlősökről! A klímaváltozás miatt nagyobb figyelmet kellene fordítanunk rájuk, mert bizony számos olyan faj létezik, amely eltűnhet a környezetünkből.

■ S. A.

EVÉL&LEVÉL

Összefogás Nagyszénáson

2000 novembere óta megtapasztaltam, hogy a nagyszénási ember összetartó tud lenni, amikor egy nemes cél vezeti. Egy ilyen cél az, hogy az evangélikus templomot megmentsük az összeomlástól. Amikor meghirdettük a gyűjtést a templom renoválásának költségeire, kevesen hitték, hogy annyi jóindulatú ember szánja adományát erre a célra.

A munkálatokat több fázisban terveztük elvégezni. A legfontosabb az épület tetőzetének és a falaknak a megerősítése, stabilizálása volt. Ezt a mérnökök tervei alapján, ügyes kivitelezéssel, sikerült megvalósítani. Az egykor felelőtlenül kivágott összetartó vas helyett öt (!) vastagabb összevonó vasat építettünk be. Ezek biztosítják a templom falait és a tetőzetet. Így már nyugodtan gondolhatunk a tél esetleges viszontagságaira.

A következő fázis – Isten segedelmével – tavasszal lesz. Szeretnénk különböző források bevonásával a templom belsejét és külsejét, valamint a tetőzetet felújítani. Bízom abban, hogy a nagyszénásiak ezután is mellénk állnak, amikor a község templomát szépítjük. Tesszük ezt annak érdekében is, hogy ezzel is emeljük településünk turisztikai értékét.

Köszönjük a jóindulatú emberek, szervezetek eddigi és jövőbeli támogatását, anyagi adományait, imádságait.

Kérjük, foglalják mindennapi könyörgéseikbe az evangélikus templom és gyülekezet sorsát, hiszen ezáltal is erősödik az összetartás Nagyszénáson. Találjuk meg azokat a lehetőségeket, amelyek nem széthúzzák, hanem összetartják ezt az emberi gyarlóság miatt megtépázott közösséget.

Isten áldja meg a jóindulatú embereket!

Erős vár a mi Istenünk!

Erdélyi Zoltán *lelkész (Nagyszénás–Gádoros)*

Kiadós gólyahír

KENDEH K. PÉTER FELVÉTELE

Szerkesztőségünk örömmel értesült arról, hogy a hetilapunk gazdájaként is funkcionáló Luther Kiadó igazgatójának, *Kendeh K. Péternek* és feleségének, *Johannának* megszületett a második gyermeke. *Kendeh-Kirchknopf Bendegúz Soma* november 1-jén látta meg a napvilágot 3770 grammal és 59 centiméteresen.

▶ *EvÉlet-infó*

HIRDETÉS

Meghívó asztali beszélgetésre

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára.

Időpont: november 29., csütörtök, 18 óra; helyszín: Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest V. ker., Károlyi u. 16.

Disputapartnerek: *Bódis Krisztá* író, dokumentumfilmes, pszichológus és *Szeverényi János* evangélikus lelkész. Téma: *Mai tolerancia, avagy az együttélés lehetőségei.* A disputa ideje alatt a *Pim.hu* oldalon élőben követheti a beszélgetést.

A rendezvényre a belépő felnőtteknek 600 Ft; diákoknak, nyugdíjasoknak 300 Ft. A belépővel a Petőfi Irodalmi Múzeumot támogatja.

HIRDETÉS

Meghívó EKME-estre

Az Evangélikus Külmissziói Egyesület november 19-én, hétfőn 18 órai kezdettel tartja külmissziói estjét a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának utcáról nyíló tanácstermében (Budapest VIII. ker., Üllői út 24.). Ezen az alkalmon *Koskai Erzsébet* lelkésznő tart beszámolót az ez év őszi észtországi finnugor lelkészkonferencia tapasztalatairól. Az előadás címe: *Misszió a megváltozott világban.* Várunk minden érdeklődőt és a lelkészkonferencia magyar résztvevőit.

HIRDETÉS

Meghívó férfinapra

Regionális evangélikus férfinap lesz november 17-én, szombaton 10-től 16 óráig a Pesterzsébeti Evangélikus Egyházközség nagytermében (1204 Budapest, Ady E. u. 89.) *Állj a helyedre a családban, a gyülekezetben, a társadalomban!* címmel. A témát előadás, zenei műsor és csoportos beszélgetés segítségével dolgozzuk fel.

Szerény ebédről a pesterzsébeti Józsué férfikör gondoskodik.

Érdeklődni és jelentkezni *Győri János Sámuel* evangélikus lelkésznél lehet a jelentkezők létszámának megadásával november 10-ig (tel.: 20/824-5855, e-mail: zmc@enternet.hu).

Minden férfi testvért szeretettel várunk.

HIRDETÉS

Az ír-kelta spiritualitás napja

Reménység vasárnapján, november 18-án 17 órakor a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében (1071 Budapest, Damjanich u. 28/B) kiállítás nyílik *Boda Zsuzsa* észak-írországi fotóiból. Beszédet mond *prof. Michael McAteer* irodalomtörténész.

18 órakor *Ír lelkiség és áldás* ifjúsági istentisztelet lesz a templomban. Igét hirdet: *dr. Varga Gyöngyi* lelkész. Zene: *Philipp György és társai.* Utána ír táncház 21.30-ig.

HIRDETÉS

A Magyarországi Evangélikus Egyház nevében meghívjuk az V. Katalin-napi evangélikus bálra 2012. november 24-én a Budavári Önkormányzat aulájába *(1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.).*

Program: 19.00 Beköszöntő – Novodomszky Éva és Schulek Csaba – Az est fővédnöke: Hölvényi György, az Emberi Erőforrások Minisztériuma egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára • 19.30 Fehér Anna Jászai-díjas színművész • 19.45 Szvorák Katalin Liszt- és alternatív Kossuth-díjas énekművész • 20.00 Borkostoló: ifj. Bruckner Nándor, Bruckner Pincészet, Sopron • 20.15 Büfévacsora • 21.15 A gödöllői anyaóvó intézmény bemutatkozása – a bál jótékonysági célja anyaóvó intézményeink támogatása • 21.30 Pódiumbeszélgetés Rudolf Péter Jászai-díjas színművésszel a családról • 21.50 Nyitótánc (a Deák Téri Evangélikus Gimnázium tanulói) • 22.00 Tánc a Simple zenekar kíséretével • 23.05 Tombolasorsolás • 23.45 Tánc • 2.00 Zárás • Műsorvezetők: Novodomszky Éva és Schulek Csaba • A tombolajegyek árából befolyt összeg gödöllői és nyíregyházi anyaóvó intézményeink támogatását szolgálja. • Vacsorára és egy italra minden kedves meghívott a vendégünk, az est hátralevő részében az italszámlát az urak rendezik. • Megjelenés az alkalomhoz illő öltözékben.

Jegyek 6000 Ft-ért a Huszár Gál könyvesboltban kaphatók (1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4.).

HÍREK, HIRDETÉSEK

50 ÉVE HARANGÖNTÉS ŐRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levélcím: 2162 Őrbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

APRÓHIRDETÉSEK

Mindenfajta egyházi és magánrestaurálást, portréfestést vállalok rövid határidőre. Okleveles festő-restaurátor művész. 30/258-8033.

A rákosszentmihály–sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb november 13-án 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: *http://gyertyafeny.lutheran.hu.*

Nyílt nap az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeretettel meghív minden érdeklődő középiskolást és gyülekezeti tagot a november 13-án, kedden reggel 8 órakor kezdődő nyílt napra. Jelentkezés és információ a rektori hivatalban: 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. Tel.: 1/469-1051, 20/824-9263; fax: 1/363-7454; e-mail: teologia@lutheran.hu.

Meghívó szeretetvendégségre

A Beledi Evangélikus Egyházközségben december 1-jén, szombaton 18 órakor szeretetvendégséget tartunk. Helyszíne a gyülekezeti ház. *Havassy Bálint László* beledi plébános tart vetített képes előadást *Az „örök Róma”* címmel. A szeretetvendégség áhítattal zárul, melyet szintén Havassy Bálint László tart. Ünnepi alkalmunkra tisztelettel hívjuk és várjuk! Erős vár a mi Istenünk!

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 11-étől november 18-áig

VASÁRNAP

8.00 / Civil Rádió
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora
(www.civilradio.hu)
10.00 / M1
Huszár Gál
11.45 / Duna World
II. Rákóczi Ferenc ábécéskönyvecskéje (magyar ismeretterjesztő film)
14.45 / M1
Nulladik óra (amerikai film, 1985) (93’)
15.05 / Bartók rádió
Musica sacra
19.35 / Bartók rádió
Perényi Miklós (gordonka), Szokolay Balázs (zongora) hangversenye
02.00 / Petőfi rádió
Éjszaka Petőfivel

HÉTFŐ

9.30 / Duna Tv
Élő egyház (vallási híradó)
10.00 / Duna Tv
Isten kezében
13.23 / Bartók rádió
28. régi zenei napok
Az A. N. S. kórus hangversenye
13.30 / Kossuth rádió
Rádiószínház
Illyés Gyula: Petőfi Sándor 5/1. rész
13.40 / M1
Magyarlakta – Vidékek krónikája
18.30 / M1
Maradj talpon! (kvízműsor)
19.42 / Kossuth rádió
A Magyar Rádió gyermekkórusa énekel

KEDD

7.35 / Duna Tv
Az erdélyi szász kultúra nyomában (magyar ismeretterjesztő sorozat)
Erős vár a mi Istenünk
12.15 / TV2
Fiatal tehetségek (angol zenés dokumentumfilm, 2008) (88’)
14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzője: Ludwig van Beethoven
Benne: VII. szimfónia
20.35 / Duna Tv
Magyar elsők (magyar ismeretterjesztő sorozat)
Az első magyar tévéadás
21.00 / Duna Tv
Az ifjúság édes madara (amerikai játékfilm, 1962) (115’)

SZERDA

9.05 / Bartók rádió
Hang-fogó
Rossini: Kis ünnepi mise
9.30 / Duna Tv
Napok, évek, évszázadok
Tőkéczki László műsora
13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”
A református egyház félórája
14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzője: Ludwig van Beethoven
Fúga
15.50 / Duna Tv
Egy francia templom magyar képei (magyar dokumentumfilm-sorozat)
Szilveszter, a tudós pápa
20.55 / Bartók rádió
Ádám, hol vagy?
Ady Endre versei

CSÜTÖRTÖK

13.16 / Bartók rádió
Horváth Anikó Bach-csembalóhangversenye
Deák téri evangélikus templom, 1999. június 7.
14.06 / Kossuth rádió
Arcvonások
Damjanovich József görög katolikus lelkész, zempléni főesperes
16.00 / Duna Tv
Mesélő cégtáblák (magyar ismeretterjesztő sorozat)
20.40 / M2
Othello Gyulaházán (magyar tévéfilm, 1966) (87’)
21.00 / Duna Tv
Ház a sziklák alatt (magyar játékfilm, 1958) (92’)
21.20 / TV2
Üvegtigris 2. (magyar vígjáték, 2006) (108’)

PÉNTEK

15.50 / Duna Tv
Egy francia templom magyar képei (magyar dokumentumfilm-sorozat)
A Sóska utcából Saint Simonba
15.55 / Duna World
A hazai agykutatás műhelyeiből (magyar ismeretterjesztő sorozat)
Az idegsejt
22.45 / M1
Mezei–Pálfi–Szőke–Bresnyánszki: Záróra
A Szabadkai Népszínház Magyar Társulatának előadása felvételről
23.00 / Bartók rádió
Dzsesszkoncertek
Berki Tamás (ének) és a Shabu-Shabu együttes koncertje

SZOMBAT

7.55 / Duna Tv
...és még egymillió lépés (magyar ismeretterjesztő sorozat)
Az utolsó lépések
8.40 / Duna Tv
Élő egyház (vallási híradó)
9.10 / Duna Tv
Isten kezében
10.25 / Duna World
Virág virágossága – Kazettás mennyezetű templomok a Tiszaháton
18.05 / Kossuth rádió
130 év, 130 dal
Bognár Szilvia énekesnő
18.35 / Duna Tv
Fölszállott a páva (népzenei tehetségkutató műsor)
22.25 / M1
Katonák voltunk (amerikai–német film, 2002) (133’)

VASÁRNAP

8.05 / Régió rádió
Zsinatoló (vasárnapi ökumenikus műsor)
9.30 / Mezzo Tv
Händel: Salamon – oratórium
10.04 / Kossuth rádió
Református istentisztelet közvetítése
10.05 / M1
Biblia a magyar költészetben
10.15 / M1
Evangélikus magazin
(ismétlés: 13.20 / M2)
10.50 / M1
Sztehlo Gábor
(ismétlés: 13.50 / M2)
15.05 / Bartók rádió
Jubilate Deo
Évszázadok egyházi muzsikája
19.35 / Bartók rádió
Thierry Escaich játszik a Mátyás-templom orgonáján

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 11.)
Olyan szívet adok nekik, amellyel megismernek engem, hogy én vagyok az Úr. Jer 24,7a (2Kor 1,21–22; Lk 17,20–24/25–30/; Róm 14,7–9; Zsolt 90) Mintegy százmillió keresztény szenved üldöztetést vallása miatt a világon – derül ki egy keresztény missziós és emberjogi szervezet statisztikájából. Igen, 2012-ben is! Amikor a mai napon szeretett templomunkban feltöltekezhettünk a hallott igei üzenet által, imádkozhattunk, énekelhettünk, erőt nyerhettünk az úrvacsora bűnbocsánatot adó kegyelméből, jó, ha tudjuk: ma van az imanap az üldözött keresztényekért. Kérjük Urunktól: őrizze, óvja és tartsa meg a legnehezebb időkben is az ő nyaját. S ne felejtsünk el hálát adni azért, hogy szabadon és békességben élhetjük meg hitünket, tehetünk bizonyságot a világ Megváltójáról.

Hétfő (november 12.)
Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van. 1Sám 16,7c (1Pt 1,15; Mk 4,1–9/10–12/; 2Kor 11,7–15) A szemünk „csupán” érzékszerv, amely néha becsap, és „bedőlünk” a látszatnak. Sokszor hamisan ítélünk meg dolgokat, embereket, a külsőségekre adunk – és minket is ugyanígy félreismernek. Mennyi fájdalmat és félreértést okoz mindez! Sámuel próféta sem látta meg rögtön a juhokat őrző Dávidban a leendő nagy királyt, míg az Úr nem figyelmeztette. Az örömhír azonban az, hogy Isten bennünk is meglátja, mi lakik a szívünkben. Becsapni, megtéveszteni őt nem lehet. De ugyanakkor, ha a világ nem vesz is rólunk tudomást, az Úr értékes és drága tulajdonaként bánik velünk. A kérdés már csak az, hogy mi van a szívünkben.

Kedd (november 13.)
Most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogyan engem is megismert az Isten. 1 Kor 13,12 (Ézs 55,9; Mk 13,9–20; 2Kor 11,16–33) A legnehezebb talán azt elfogadni, hogy az ismeretnek vannak korlátai. Nem tudjuk az élet és a halál nagy titkait. Kérdőjeleink jócskán akadnak. Ez azonban nem akadálya annak, hogy értékes, értelmes, lelkiekben gazdag életet éljünk, hiszen nem tudatlanul, homályban járunk! Fényt, meleget és ismeretet sugároz ránk az Isten igéje, Jézus hozzánk szóló szava. A hit pedig Istenre hagyatkozás, bizodalom. Töredékes bár az ismeretem most, de tudom, hogy fogják a kezem, s vezetnek.

Szerda (november 14.)
Nyelvem hirdeti igazságodat és dicséretedet mindennap. Zsolt 35,28 (Jak 1,26; Zsid 13,1–9b; 2Kor 12,1–10) Mindennap – nem csak a siker és az öröm óráiban. A bánat, szenvedés és üldöztetés idején is. A hívő ember nem a külső körülmények alakulása folytán fakad istendicséretre, hanem életeleme az, akár a lélegzetvétel. Isten jósága és kegyelme átjár, éltet, körülvesz, erről nem lehet nem szólni, erről nem lehet hallgatni, belső kényszer ennek az örömnek és naponkénti felismerésnek az átadása. Jézus így tanít: keressétek először Isten országát és az ő igazságát – ennél semmi sem fontosabb, előrébbvaló. Amikor őt hirdetjük, akkor egyszersmind másoknak is lehetőséget adunk, hogy elinduljanak a kegyelem forrásához.

Csütörtök (november 15.)
Megismerteted velem az élet útját. Zsolt 16,11 (Jn 6,68–69; 1Jn 2,18–26/27–29/; 2Kor 12,11–18) Az életutunkhoz leggyakrabban társított jelző a „rögös”. Miért is? Mert sok nehézség van rajta, sok fájdalom, veszteség, gyász, félelem, homály, és még sorolhatnánk. S a végét sem látjuk tisztán: mi lesz velünk halálunk óráján? Valami kapaszkodó kellene, valami, ami a rögöt elsimítja, ami képessé tesz bennünket végigmenni az úton és nem elesni, vagy ha már elesünk, felsegít, és továbbvezet. Dávidnak a Messiás eljöveteléről szóló zsoltára csodálatosan szép olvasmány. A megoldást itt olvashatjuk a rögök és a félelmek ellen: az Úrra nézek szüntelen.

Péntek (november 16.)
A meggyógyított vak így válaszolt: „Az az ember, akit Jézusnak hívnak, sarat csinált, megkente a szemeimet, és azt mondta nekem: Menj a Siloámhoz, és mosakodj meg. Elmentem tehát, megmosakodtam, és most látok.” Jn 9,11 (Dán 3,32; Mt 26,36–41; 2Kor 12,19–21) Hit nélkül mi is vakságban élünk… A megtérés során Jézus Krisztus az ember belső látását gyógyítja meg, azáltal, hogy a Szentlélek megadja az igazság megismerésének ajándékát. Ez a kegyelem! Avagy a mi „Siloám-tavunk”, ahol személyre szabottan átélhetjük a vakságból való gyógyulást. A hit világosságának hatására a belső látásunkat adja vissza Jézus, s onnantól fogva mindent másként látunk: a valóságot, önmagunkat, az embereket és az Istent.

Szombat (november 17.)
Krisztus eltörölte a követelésével minket terhelő adóslevelet, amely minket vádolt, eltávolította azt az útból, odaszegezve a keresztfára. Kol 2,14 (Zsolt 69,6; Mk 13,30–37; 2Kor 13,1–13) Pál apostol remek analógiát használ. A törvény alapján az embert – bűnös volta miatt – súlyos adósság terheli, amelyet sohasem törleszthetne a maga erejéből. Jézus Krisztus kereszthalálával magára vette a világ bűnét. A bűnös ember kegyelmet nyer, az isteni kegyelem felülírja Isten törvényét. Nem törli el, hanem magasabb szintre emeli. A szabadulás útja megnyílik számunkra. A megváltás a kereszten egyszer és mindenkorra, tökéletesen és maradéktalanul megtörtént, de az úton végig kell menni: Jézus követése, a hit útja áll előttünk.

■ Kőháti Dóra

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line**: www.evangelikuselet.hu. • **Hirdetésfelvétel**: hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség**: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor**: Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu). **Munkatárs:** Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők**: Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kendeh K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Prőhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó**: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás**: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja** a kiadó. **Terjeszti** a MediaLOG Zrt. **Terjesztési ügyekben reklamáció** a MédiaLOG ingyenes telefonszámán: +36-80/106-000 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

1 133130 212452